

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta filozofická

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Islám a migrace jako témata českých senátních voleb v roce 2018

Ondřej Málek

Plzeň 2019

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta filozofická

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Studijní program Mezinárodní teritoriální studia

Studijní obor Mezinárodní vztahy – britská a americká studia

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Islám a migrace jako témata českých senátních voleb v roce 2018

Ondřej Málek

Vedoucí práce:

PhDr. Vladimír Naxera, Ph.D.

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2019

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval samostatně a použil jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2019

.....

Poděkování:

Děkuji mnohokrát vedoucímu této bakalářské práce panu PhDr. Vladimíru Naxerovi PhD. za cenné a užitečné připomínky, rady a za všechny čas, který mi během psaní této práce věnoval. Také bych rád srdečně poděkoval všem ostatním členům katedry, kteří byli součástí mého bakalářského studia, jakožto pro mne velmi důležitého životního období.

Abstrakt: Cílem této práce je obsahová analýza předvolebních kampaní kandidátů za stranu Svoboda a přímá demokracie - Tomio Okamura (SPD) před volbami do Senátu parlamentu České republiky v roce 2018, která pomůže přispět k lepšímu porozumění charakteru celkové předvolební kampaně této strany. Na základě kvalitativní analýzy podpořené teoretickými východisky práce zjišťuje, jaké populistické konstrukce v diskurzu o migraci a islámu jednotliví kandidáti vytvářeli.

Klíčová slova: Národ, invaze, příchod, vlast, kultura, migrace, imigrant, muslim, islám, uprchlík, běželec, islamofobie, populismus.

Abstract: The main aim of this body of work is to analyse the voting campaigns for candidates of the Freedom and Direct Democracy party - Tomio Okamura (SPD) before the elections to the Senate of the Parliament of the Czech Republic in 2018 which will help contribute to the understanding of the party's campaign as a whole. On the basis of this qualitative analysis supported by theoretical background, populist constructions in the discourse on migration and Islam are investigated to determine the degree at which they were created by individual candidates.

Keywords: Nation, invasion, arrival, homeland, culture, migration, immigrant, Muslim, Islam, refugee, Islamophobia, populism.

Obsah

Úvod	6
Teoretická část	9
1 Současný populismus v kontextu migrační krize	9
1.1 Fenomén migrace	9
1.2 Problematika současné migrace do Evropy	11
1.3 Populismus a islamofobie v současné společensko-politické debatě	13
1.4 Česká a středoevropská islamofobie v globálním kontextu	15
2 Populistické konstrukce v diskurzu o migraci a islámu	18
Metodika práce	22
Analytická část	25
3 Formulace výzkumných otázek	25
4 Obsahová analýza komunikátů	26
4.1 “My” versus “Oni”	27
4.2 Řízená invaze	28
4.3 Světovláda	31
4.4 Islám chce změnit naši kulturu	33
4.5 Kamenování a znásilňování žen	36
4.6 Říše zla	38
4.7 Islám je nekompatibilní s naší společností	40
4.8 Ekonomické ohrožení	42
Seznam literatury a použitých zdrojů:	48
Resumé	51
Seznam grafů a tabulek:	52

Úvod

Během posledních několika let trvající migrační krize¹ v Evropě roste význam nových populistických či anti-imigračních politických subjektů téměř ve všech zemích Evropské unie a v tomto ohledu není Česká republika výjimkou. V mediálním prostoru je v poslední době téma islámu všudypřítomné, avšak zvláště v českém prostředí žije mnoho z nás, kteří se třeba s nikým, kdo islám vyznává, nikdy nesetkali. Pro širokou veřejnost je tak jediný kontakt s islámem, muslimy či obecně imigranty pouze zprostředkovaný skrze média, sociální sítě nebo politické elity. Otázkou zůstává, do jaké míry se dá s tímto pro mnohé děsivým mediálním obrazem pracovat. Média mohou sledovat větší úspěch např. v podobě prodaných výtisků, pro autory článků může být psaní na téma islámu a migrace otázkou prestiže či atraktivity a stejně tak pro politiky může toto téma sloužit jako nástroj k politickému zisku v podobě získaných hlasů ve volbách.

Někdy jsou rétorika a program politických kandidátů založeny na reálných faktech a událostech a někdy se vezou na vlně zavádějících a manipulativních informací, které jsou předkládány potenciálnímu voliči pro již zmíněné účely. Nepochybným faktem zůstává, že máme co dočinění s novými, často politicky nepředvídatelnými kandidáty, politickými stranami a hnutími skrze celým evropským kontinentem a téma migrace a jeho uchopení napříč současnými populistickými subjekty se velmi rychle stalo jedním z nejdiskutovanějších témat v nejen současné politologii, akademických kruzích, médiích, ale především výrazně zasáhlo i běžnou laickou veřejnost. Pozoruhodné je, že téma islámu a migrace se dostává v České republice do popředí v době, kdy počet žádostí o azyl neroste a migrační trasy vedoucí ze zemí Blízkého východu a Afriky se České republice téměř zcela vyhýbají (Rosůlek 2017: 9). V rámci českého prostředí nejsou výjimkou ani již proběhlé senátní volby v

---

¹ Migrační krize je dle mého uvážení též zavádějící pojem. Budu jej nadále používat, a však jsem si vědom relativity jeho významu. Není totiž jasné, nakolik je tento jev vážný aby se dal označit slovem "krize", nehledě na to, že míra této vážnosti se nedá nijak empiricky změřit. Krize je totiž zpravidla nějaká událost, která vyžaduje určité krizové řešení a nebo toto pojmosloví může také působit jako určitý společensko-politický konstrukt, který může být z hlediska této terminologie klíčový.

roce 2018, na které se v této práci budu soustředit. Konkrétně se budu věnovat tomu, jakým způsobem jednotliví kandidáti za stranu SPD (Svoboda a přímá demokracie – Tomio Okamura) s tématy migrace a islámu během volební kampaně pracovali. Faktem a fikcí se však tato práce zabírat nebude. Spíše bude předmětem zájmu kvalitativní výzkum obsahu jednotlivých kampaní a proto bude třeba i v budoucnu pro jiné autory příležitostí uchopit toto téma z trochu jiného úhlu.

Cílem této bakalářské práce bude vypracovat obsahovou analýzu primárních dat volebních diskurzů jednotlivých politických subjektů kandidujících za SPD do Senátu Parlamentu České republiky v roce 2018, jejich politických programů, komunikací, sebe prezentace a mediálních výstupů a poskytnout tak čtenáři základní vhled do předvolební kampaně strany SPD. Kvůli rozsahu a koherenci práce nebude možné zkoumat a analyzovat všechny kandidáty v obou kolech, proto se zaměřím právě na kampaně kandidátů za tuto stranu. Tento výběr bude kritickým bodem pro účely tohoto textu. Senátní volby bývají tématicky více specifické a užší než např. volby do poslanecké sněmovny a většina kandidátů přichází často s osobitými tématy, které se týkají jich samotných nebo jejich blízkého okolí. Výběr kandidátů zredukuji na kandidáty za SPD, protože kandidují za stranu, která se dá jasně označit jako protiimigrační a populistická (Havlík–Pinková 2012: 125–132). Zároveň je to zřejmě jediná strana tohoto charakteru, která měla reálnou šanci se v těchto volbách prosadit. Na základě výsledků provedené analýzy bude nakonec možné vysledovat, jaké populistické konstrukce týkající se islámu a migrace ve volebních kampaních kandidáti nejvíce vytvářeli. Účelem této práce pak bude přispět do veřejné i odborné diskuze s některými novými poznatky o již proběhlé volební kampani nebo posloužit jako nový zdroj informací pro laickou i odbornou veřejnost.

V teoretické části práce budou z důvodu celistvosti textu nastíněny základní informace týkající se migrace, jejích příčin a důsledků v českém a evropském kontextu. V další části bude popsán způsob sběru dat, zvolený metodologický postup obsahové analýzy, její flexibilní charakter, některé její problematické aspekty, limity i některá úskalí jako je např. způsob výběru jednotlivých zkoumaných subjektů nebo rizika, která mohou z tohoto výběru vyplývat. V analytické části budou formulovány

výzkumné otázky, provedena samotná analýza a v závěru práce pak čtenáři stručně předložím výsledky svého výzkumu, resp. odpovědi na stanovené výzkumné otázky a konečné shrnutí.

Co se týče výběru literatury a zdrojů, tato práce čerpá převážně ze tří hlavních tematických pilířů. Za prvé se jedná o literaturu zabývající se metodologickými způsoby zpracování dat, čtením textu a jeho sociálněvědní analýzou. V tomto ohledu jsem hojně čerpal z knihy *Čtenář a stroj* napsanou předním českým sociologem Martinem Hájkem. Tato literatura nejenže poskytuje základní vhled do metodologie sociálněvědní analýzy a návod, jak správným způsobem číst a interpretovat text, ale především poskytuje základní teoretický rámec obsahové analýzy, jež byla pro účely této práce zvolena jako metoda zpracování datového korpusu. Pokud se zaměříme na obsahovou analýzu jako nástroj zpracování textu, jedná se o nejrozšířenější a nejstarší typ z analytických přístupů a v důsledku toho jde o velmi hluboce prozkoumaný a hojně využívaný způsob výzkumu. Druhým hlavním pilířem je pak literatura zabývající se populismem a současnou veřejnou diskuzí na téma islámu a migrační krize. V tomto ohledu je obecně také k dispozici velmi mnoho literatury zabývající se těmito tematickými okruhy a poznání této problematiky je proto taktéž poměrně hluboké. Existuje mnoho odborníků, kteří se touto debatou zabývají a jako příklady pak mohou uvést především Ivana Kalmara, který se velmi intenzivně zabývá islamofobií převážně v regionu Visegrádské čtyřky nebo přední české odborníky, kteří se zabývají problematikou populismu a islámu. Jsou to právě např. Bronislav Ostránský, Luboš Kropáček nebo Miloš Mendel, kteří svými vědomostmi poskytli základ pro teoretický rámec této práce. Třetím a posledním důležitým pilířem je samotný datový korpus, který byl pro účely této práce pracně shromážděn. Veškeré jeho vlastnosti, limitace a pozitiva jsou nadále popsány v metodologické části.

Teoretická část

1 Současný populismus v kontextu migrační krize

1.1 Fenomén migrace

Migrace je fenomén, se kterým se člověk potýká od nepaměti. Pokud uvažujeme nad historií lidstva z širšího hlediska, nevyhnutelně dojdeme k poznání, že z této perspektivy je migrant nebo potomek migranta každý z nás. Ať už vycházíme z bible nebo migraci zkoumáme z vědecko-empirické perspektivy, faktem zůstává, že všichni jsme museli odněkud přijít a v tomto ohledu není důležité, zda jsou to Edenské zahrady nebo rozlehlé planiny dnešní Etiopie. Dokonce můžeme říci, že migrace je samou podstatou (nejen) lidského druhu a to, jakým způsobem dnes žijeme, je s migrací jako faktorem determinujícím lidský druh, velmi úzce spjato. S migrací šlo od nepaměti ruku v ruce osidlování všemožných území a později tam, kde na sebe jednotlivé lidské skupiny narážely, docházelo k mocenským střetům, které nevyhnutelně vyústily v proměnlivé rozdělování pevninského prostoru mezi jednotlivé entity (kmeny, klany, říše či později moderní státy). Z hlediska Darwinovy teorie vzniku druhů je prostorová distribuce země tak, jak ji dnes známe a chápeme, čistě lidským konstruktem a podle Carla Schmitta, je parcelace zemského povrchu ve své podstatě ustavující proces mezinárodního práva, mezilidských a mocenských vztahů (Schmitt 2006: 42–48). Schmitt v tomto ohledu pracuje s terminologií *Landnahme* (Land-Appropriation) a *Land-Teilungen* (Land-Division) a v kontextu těchto pojmů migraci nepřímo používá při popisování interního procesu rozdělení a distribuce zemského povrchu a následném vytváření různých typů vlastnictví získané půdy, ať už se jedná o veřejnou doménu nebo fiskální majetek, královskou doménu, majetek klanu, kolektivní nebo individuální majetek nebo feudální zákony o lenních vztazích mezi lenním pánem a vazalem (Schmitt 2006: Ibidem).

Dnes je však migrace vnímána zejména širokou veřejností v jiných kontextech, avšak dovolím si tvrdit, že neztrácí na své důležitosti. S migrací totiž vždy přichází a přicházela určitá změna a ať už více či méně zřejmá, je a byla nedělitelnou součástí tohoto jevu. Nejen z pohledu člověka, který se přesouvá z jednoho místa na jiné, ale i z pohledu člověka, který je s příchozím a neznámým jedincem konfrontován. Změna je další aspekt, který je v tomto ohledu důležitý, neboť zde může figurovat jako reakce na určitou akci. Z toho vyplývá skutečnost, že migrace jako taková je společensky velmi intenzivně vnímána hlavně proto, že nějakým způsobem mění status quo v daném času a prostoru, což může ve svém důsledku zapříčinit určité společenské proměny, na které bývá zpravidla přijímající populace (*receiving country*)² více či méně citlivá. Může s sebou přinášet nové myšlenky, dovednosti, zvyky a tradice nebo může přinášet i určitá rizika, která v dnešním kontextu figurují jako zřejmě nejdiskutovanější aspekt týkající se migrační problematiky (Gushulak–Weekers–MacPherson 2010: 4). Zdá se totiž, že v současné společensko-politické debatě je hrozba či riziko, které s sebou migrace přináší, naprosto zásadní téma, které má klíčový vliv na politické dění v západním světě, Českou republiku nevyjímaje (Mudde 2007: 84). Abychom však mohli tuto problematiku prozkoumat podrobněji, bude potřeba téma migrace blíže zasadit do současného kontextu, ujasnit si určitá pojmosloví a připomenout si některá pevná data vztahující se k tomuto fenoménu.

---

² Cílová země nebo tzv. třetí země. V případě návratu nebo repatriace také země původu. Země, která přijala každoročně určitý počet uprchlíků a migrantů na základě prezidentského, ministerského nebo parlamentního rozhodnutí.

1.2 Problematika současné migrace do Evropy

Pokud se dnes v Evropě mluví o migraci či o “migrační krizi”, děje se tak většinou v souvislosti se zvýšeným počtem do Evropy příchozích³, převážně ze zemí Blízkého východu a Subsaharské Afriky. V tomto ohledu chápeme Blízký východ jako region táhnoucí se z Maroka přes pás Maghrebu, oblasti Levanty a Malé Asie až na Arabský poloostrov a na území dnešního Afghánistánu. Zároveň jsem si vědom jistého eurocentrismu obsaženého v tomto sousloví. Často totiž máme ve zvyku na tento region nahlížet jako na monolit, který se rozprostírá kdesi na jihovýchod od Evropy. Jisté však je, že region jako celek nevykazuje ani politickou, ani kulturní, etnickou či náboženskou jednotu a termín “Blízký” zde zřejmě figuruje jako protipól k regionu “Dálného východu”, tedy dalšímu eurocentrickému pojmu hojně používaného k označení oblastí východní a jihovýchodní Asie. Dále pak může být pro Evropana blízkost či vzdálenost obou regionů velmi relativní a v neposlední řadě, pokud se na tento region díváme např. z pohledu Novozélandčana, nedá se říci, že by byl region v zemském měřítku blízko a už vůbec ne na východě. Tyto relativizující tendence, jak si později ukážeme, mohou mít v současné debatě o migraci velmi vážné důsledky. Subsaharskou Afriku chápeme jako kulturně, nábožensky i etnicky rozmanitý region, který se rozprostírá na jih od Sahary, která zhruba odděluje převážně arabskou kulturu a členské země Ligy arabských států od zbytku jižněji orientovaných států na africkém kontinentu.

Pokud již opustíme od relativismu pojmosloví, můžeme říci, že “migrační krizi”, tak jak ji chápeme, lze datovat zhruba do roku 2013 a to v reakci na dramatické události, které v Evropě označujeme jako “arabské jaro⁴” či v případě Tuniska poetičtěji za “jasmínovou revoluci” (Mendel 2015: 9). Tento proces započal v roce 2010 v Tunisku sebeupálením pouličního obchodníka Muhammada Buazíího na

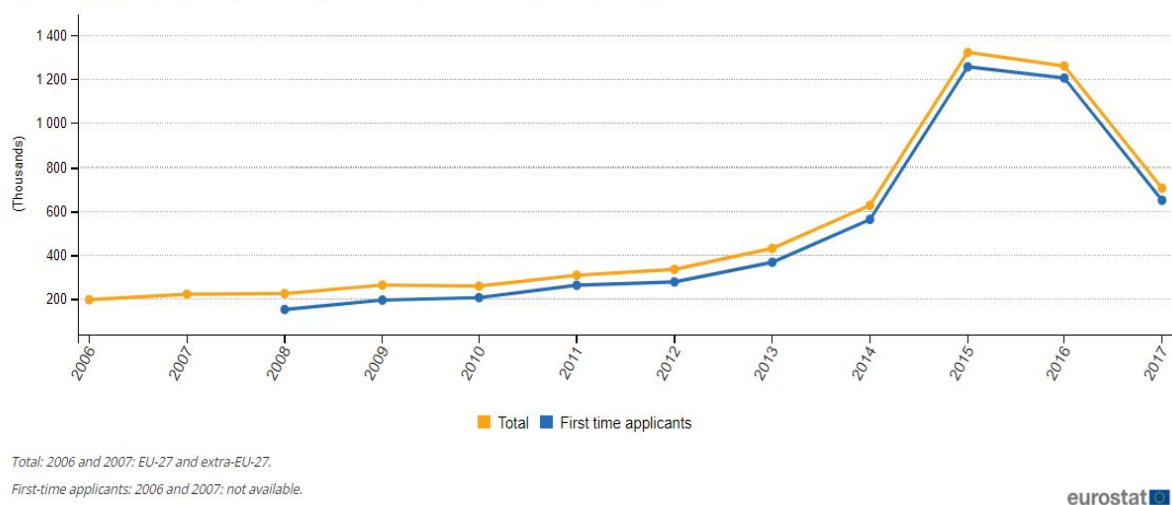
---

³ Často také zapomínáme, že Evropa není středobod současné migrační vlny a v celém jejím měřítku jde zatím spíše o okrajový region. Viz. Graf č. 1.

⁴ Pojem “jaro” v politickém smyslu je také přinejmenším zavádějící. Jedná se o evropský konstrukt v návaznosti na tzv. jara národů v Evropě v letech 1848-1849, pražské jaro z roku 1968 či politické jaro z přelomu 80. 90. let 20. století ve východní Evropě. Nehledě na to, že jaro ve smyslu určité obrody během jarních klimatických podmínek v regionu Blízkého východu neznáme (Mendel 2015: 10).

protest proti tehdejšímu politicko-ekonomickému poměru v zemi. Jeho oběť vyvolala vlnu solidarity v podobě protirežimních protestů, které se i díky relativní dostupnosti chytrých telefonů s přístupem k internetu a sdílením na sociálních sítích přelily do sousedních zemí a zanechaly za sebou různé významné politické a bezpečnostní důsledky. Západem kýžené změny směrem k liberální demokracii, sekularismu a svobodě však arabské jaro, zřejmě s výjimkou Tuniska, nepřineslo (Mendel 2015: 9–13). Po prvotním nadšení přišlo naopak spíše zděšení a to právě v důsledku série krvavých konfliktů a občanských válek napříč celým regionem, které dříve či později vyvolaly masovou migraci z válkou postižených regionů do stabilnějších oblastí. Mnoho z těchto lidí tak začalo hledat místo pro nový život v Evropě, což se pak ukázalo zejména v roce 2015, kdy počet žádostí o azyl ve všech členských zemích Evropské unie přesáhl 1,2 milionu (Eurostat 2019).

Asylum applications (non-EU) in the EU-28 Member States, 2006–2017

Zdroj: Eurostat 2019.

S imigrací ze zemí Blízkého východu šla poté ruku v ruce také imigrace z regionu Subsaharské Afriky, kde na místní populaci z důvodu mnoha socio-ekonomických i politicko-bezpečnostních problémů⁵ působí silné push faktory zapříčiňující riskantní migraci do zemí Evropské unie. V tomto ohledu je potřeba

⁵ Které v této práci také nemohu z důvodu nedostatku prostoru blíže specifikovat.

zdůraznit, že příchozí do Evropy rozlišujeme podle mezinárodního práva na osoby, které mají status uprchlíka a ty, které můžeme označit jako migrační pracovníky, tedy osoby, které hledají lepší podmínky pro život, než mají ve své domovské zemi.

V důsledku výše zmíněných událostí se napříč celou Evropou vede společensko-politická debata, která má zásadní vliv nejen na myšlení Evropanů, ale také v jeho odrazu na výsledky voleb a Česká republika je této debaty přirozenou součástí. Tato společenská diskuze a některé její klíčové aspekty budou v teoretické části této bakalářské práce ústředním motivem k prozkoumání.

1.3 Populismus a islamofobie v současné společensko-politické debatě

V posledních několika letech můžeme ve společenské a politické debatě vysledovat signifikantní nárůst populistických a islamofobních tendencí, které mají za následek nárůst zvolených politických subjektů, které lze označit jako populistické, do parlamentů napříč celou Evropskou unií a v určité míře i Spojenými státy. Tato skutečnost spolu s jinými faktory v některých zemích včetně České republiky vedla k radikální proměně stranického systému, který se postupně uchýlil v našem případě směrem k multipartismu a v posledních volbách do PSP ČR se do dolní komory dostalo devět politických subjektů (Krčál–Naxera 2018: 492). Děje se tak proto, že otázka migrace se pro veřejnost stala naprosto klíčovým tématem a jako bezpečnostní agenda je poměrně snadno populisticky uchopitelná. Migrace sama o sobě vyvolávala vždy v očích široké veřejnosti pocit ohrožení a to je realita, na kterou někteří politici a politické strany umějí velmi obratně reagovat. Jak si později ukážeme, nemusí ani záležet na tom, zda je tento pocit oprávněný, či zda vůbec nějakí imigranti přicházejí. Důležité je, že tento pocit bývá reálný a ve svém důsledku politicky uchopitelný. Populismus se dá v této situaci totiž poměrně snadno využít k tomu, aby daný politický subjekt mohl získat početnější elektorát. Stačí záměrně vytvořit obraz nějaké hrozby, ten za pomoci mediálního tlaku dostat do povědomí široké veřejnosti a sám

sebe nakonec postavit do předních obranných linií proti vykonstruované hrozbě. Jeden ze způsobů, jakým někteří politici či strany těchto cílů dosahují, je živení islamofobie, která i v našem prostředí padá na zjevně úrodnou půdu. V další části se budu stručně věnovat otázce, proč tomu tak je. Pro populistické subjekty je proto její záměrné živení a šíření v dnešním prostředí naprosto klíčové. Koneckonců v posledních volbách kandidovalo do poslanecké sněmovny celkem třicet jedna stran či hnutí a z toho téměř polovina z nich měla svůj program postavený výhradně či velmi zřetelně na odmítání migrace. *„Tyto strany postavily přes dva tisíce dvě stě kandidátů, což v poměru k počtu udělených azylů od počátku roku do konce září 2017, kterých bylo 125 včetně doplňkových ochran, představuje téměř 18 kandidátů na jednoho azylanta“* (Krčál–Naxera 2018: 493).

V současné literatuře obecně neexistuje široce přijímaná shoda o tom, jak přesně definovat populismus. Ačkoli by mohla existovat obecná shoda o tom, které politické subjekty mohou být označovány za "populistické", existuje v těchto populistických ideologiích a diskurzích poměrně široká nerovnováha. To může třeba ilustrovat např. fakt, že populisté se mohou objevit v ideologickém spektru nalevo i napravo. Doklady toho dnes můžeme pozorovat po celém světě - mohu uvést Nicolase Madura a na opačném spektru např. Greeta Wilderse. Nemluvě o současné situaci v Itálii, kde došlo ke spojení populistických stran na obou částech politického spektra za účelem vytvoření vlády *anti-establishmentu*. Subjekty mohou populismus používat jako svou ideologii, komunikační styl nebo specifický styl politiky (Krčál–Naxera 2018: 494). V některých případech může být populistická rétorika používána za účelem odvrácení pozornosti od jiných a často klíčových témat, jako se stalo v obou případech přímé volby prezidenta České republiky. Například Cas Mudde definuje populismus takto: *„ideologie, která rozděluje společnost na dvě vnitřně homogenní, ale k sobě navzájem antagonistické skupiny ve společnosti – na obyčejné lidi a zkorumpované elity, a která tvrdí, že politika by měla být odrazem obecné vůle lidu“* (Mudde 2007: 23). Rétoriku, která poměrně přesně zapadá do této definice, velmi zručně používají i členové SPD a populisté obecně také v našem prostředí. Jejich strategie v tomto kontextu vychází primárně z vytváření umělé dichotomie

rozdělování společnosti na “my” versus “oni”, kdy “my” má symbolizovat prostý lid, který má mít vždy správný pohled na věc a “oni” zde figuruje jako skupina *cizích*, kteří “nás” nějakým způsobem ohrožují (Krčál–Naxera 2018: 494). Toto vše se však v našem prostředí děje na více rovinách, kdy “oni”, zde mohou symbolizovat buď tradiční politickou elitu, která “nám” dostatečně nerozumí, *cizí* Brusel, který za, bez a o “nás” rozhoduje nebo imigranty či uprchlíky, kteří “nás” ohrožují a proto je potřeba rychlých a jednoduchých řešení, abychom “jim” mohli *učinit přítrž*. V populistickém diskurzu migrace se tak děje v zásadě vždy na poli islamofobie a v tomto ohledu jsou oba fenomény velmi úzce spjaty. Abychom mohli vysledovat tendence konstruování hrozeb na poli migrace, budeme se proto muset částečně zaměřit i na islamofobii jako fenomén, který je v posledních dvou dekáдах a zvláště pak v posledních několika letech velmi rozšířený po celém euroatlantickém prostoru. Podle Ivana Kalmara je současná vlna islamofobie předmět anti-liberální populistické revoluce, která klade odpor proti dlouhotrvající formě neoliberalismu a globalismu (Kalmar 2018a: 14).

1.4 Česká a středoevropská islamofobie v globálním kontextu

Slovo islamofobie není nové, přestože by ještě před rokem 1990 nebylo jednoduché najít nějaký text, který by se tímto tématem primárně zabýval. Nejprve se termín objevil ve své francouzské podobě *Islamophobie* v knize malíře Etienna Dineta v roce 1918 (Cesari 2011: 21). V posledních několika desetiletích se však slovo stalo nedílnou součástí politického a veřejného diskurzu. To je dáno převážně velmi často citovanou studií vypracovanou britským think-tankem Runnymede Trust v roce 1997. Studie definuje islamofobii jako „*strach nebo nenávisť vůči islámu*” a jako „*nepodložené nepřátelství vůči islámu*” (Green 2015: 9). Tímto také definuje islamofobii ve světle konkrétních projevů těchto nepřátelství. V tomto ohledu je fenomén islamofobie rozšířený po celém západním světě a co se obsahu týče, bývá ve všech oblastech Evropy a Severní Ameriky velmi podobný. Muslimové jako celek takto bývají často obviňováni z terorismu, ilegální imigrace, utlačování práv žen a

homosexuálů nebo přání islamizovat Evropu a změnit tak její křesťanský charakter (Kalmar 2018b: 389). Kalmar se ve svých článcích o islamofobii zabývá zkoumáním tohoto fenoménu převážně v regionu střední Evropy⁶ a snaží se vypátrat její zdroje v porovnání se zbytkem západního světa. Přichází s tvrzením, že obsahově se podoba islamofobie v západním světě v zásadě nijak výrazně neliší, ale v regionu Visegrádské čtyřky (dále pouze V4) však může být o něco intenzivnější než v sousedních západních státech (Kalmar 2018b: passim). Důvodů pro tuto skutečnost však může být několik.

Za prvé zde může islamofobie a populistická rétorika posloužit jako zavádějící prostředek pro politickou jednotu za účelem vyzdvižení regionu V4 jako aliance z jejího dosavadního semi-periferiálního postavení uvnitř Evropské unie. To se zásadně projevilo v roce 2015 během vyvrcholení migrační krize, kdy země V4 jednotně vystoupily jako tvrdá opozice proti tzv. migračním kvótám schváleným v Bruselu a svou populistickou rétorikou tak odmítly dodržet jejich naplnění, přestože počet potenciálně přijímaných uprchlíků byl marginální a reálné dopady tohoto aktu nicotné. Společně takto uvnitř Evropské unie vytvořily dosud nevídanou koalici sjednocenou pouze na proti-imigrační tématice. Tímto způsobem V4 v očích mnohých pozorovatelů získala kredit jako platforma jakéhosi sjednocení proti *vládě Bruselu* (Kalmar 2018b: 390). Nesmíme však zapomínat na to, že ani uvnitř V4 nebyl pohled na věc jednotný a některé státy nakonec určitý počet uprchlíků přijaly.

Podle některých autorů může islamofobie dále korelovat s náladou uvnitř jednotlivých společností. Nicméně pokud se podíváme na žebříček *World Happiness Report* z roku 2018, můžeme konstatovat, že minimálně v zemích V4 se tato tvrzení uplatnit nedají, přesněji řečeno se zdá, že daná korelace v tomto případě neplatí. Již zmíněná zpráva řadí jen pro srovnání např. Maďarsko na 69. místo mezi Turkmenistán a Libyi, jako jednu z nejnespokojenějších zemí na světě. Česká republika zde obsadila 21. příčku a v tomto ohledu je česká společnost zjevně o mnoho spokojenější než maďarská (Kalmar 2018b: 390–391). Zdá se tedy, že index štěstí nemá na intenzitu islamofobie v konkrétním regionu zásadní vliv. Se štěstím je velmi úzce spjata

---

⁶ Konkrétně v zemích V4.

zaměstnanost, či frustrace z nezaměstnanosti. V tomto ohledu mohou politici často konstruovat obraz příchozích, kteří jsou potenciálními konkurenty na lokálním pracovním trhu. V regionu V4 je však nezaměstnanost dlouhodobě nízká, trh trpí nedostatkem pracovní síly a tudíž zde zřejmě hlavní zdroj islamofobie pocházející z frustrace z nedostatku práce hledat nemůžeme.

Jako další faktor k uchopení islamofobie může posloužit již zmiňované používání dichotomie “my” vs “oni” a zvláště pak v prostředí, kde “oni”, ve smyslu přicházejících muslimů, téměř nejsou a nikdy nebyli přítomni. Podle všeho se zdá, že v regionu střední Evropy jsme svědky jevu tzv. kontaktní hypotézy, která navrhuje odpověď na otázku, proč jsou projevy islamofobie ve střední Evropě intenzivnější. Hypotéza přichází s tvrzením, že tam, kde nejsou lidé hlásící se k islámu fyzicky dlouhodobě přítomni, bývá obvykle islamofobie intenzivnější než tam, kde takto přítomni jsou. Podporuje tak tvrzení, že populace, která má více kontaktu a interakcí s muslimy, bývá vůči islamofobii obecně odolnější (Kalmar 2018a: 15). To může být zapříčiněno tím, že lidé mohou mít obecně větší strach z něčeho, co neznají než z toho, s čím už mají nějakou zkušenost, protože případně ví, co mohou od daného člověka či skupiny očekávat. Tyto projevy se dají pozorovat nejen v porovnání západní části Evropské unie s jejím zbytkem situovaným na východ, ale po celém západním světě.

Je dobře známo, že projevy nesnášenlivosti vůči muslimům jsou silnější na území bývalé NDR oproti zbytku současného Německa, kde žije valná většina německých muslimů. Tato skutečnost se pak také projevila ve volbách a to tím, že ve východním Německu byly preference anti-imigračních stran a hnutí zřetelně vyšší než ve zbytku země (Clarke 2017). Další skutečnost podporující toto tvrzení může být fakt, že islamofobie obecně na Západě bývá zpravidla intenzivnější ve venkovských oblastech, kde je počet žijících muslimů v porovnání s městskými oblastmi minimální (Kalmar 2018a: Ibidem). Hypotéza tedy může naznačovat popis reality, ve které předmětem islamofobie nemusí být skuteční muslimové, ale že tato realita může být způsobena falešnou sekuritizací těch, které můžeme označit za fiktivní osoby. To může dokreslovat fakt, že projevy islamofobie byly ještě před roky 2015 a 2016 a před

sekuritizací imigrace v celém regionu východní Evropy přítomny jen velmi zřídka (Kalmar 2018a: Ibidem). Podle Ivana Kalmara je však klíčový fenomén, který nazývá periferizace společnosti. Jsou to právě důsledky globalizace, rozevírající se nůžky mezi chudými a bohatými, městem, kde žije převážně bohatší a vzdělanější část populace a venkovem, kde žijí méně vzdělaní lidé. Ale může to být třeba i rozdíl mezi střední a západní Evropou, kdy střední Evropa v mnoha ohledech i přes značné ekonomické úspěchy za západními sousedy v mnohém stále zaostává. Jsou to faktory, jako např. stále velké příjmové rozdíly mezi východem a západem Evropské unie, úroveň školství, rozdíly v rozvoji infrastruktury aj., které mohou zapříčinit polarizaci společnosti na ty, kteří z jejího neoliberálně kapitalistického nastavení profitují a na ty, kterým, jak se obrazně říká, ujel vlak. V tomto ohledu může region V4 částečně působit v rámci Evropské unie stále jako periferní oblast, stejně jako venkov v porovnání s městem na západě Evropy. Tato polarizace může zapříčinit silnou frustraci velké části společnosti, která může dostát pocitu, že se ocitla na příznačné *druhé koleji*. Ruku v ruce s ostatními zmíněnými faktory právě tato realita může způsobovat odpor proti všemu, co globalizace jako fenomén přináší, migraci nevyjímaje. Islamofobie pak v tomto ohledu působí jako jeden z prostředků a projevů této frustrace (Kalmar 2018c: 10–11).

2 Populistické konstrukce v diskurzu o migraci a islámu

Na základě již řečeného si nyní shrneme populisty nejčastěji používané antiimigrační a islamofobní konstrukce, které jsou následně během kampaní šířené prostřednictvím médií a sociálních sítí směrem k široké veřejnosti jako potenciálnímu elektorátu. Tyto konstrukce bývají zpravidla koncipovány tak, aby vyvolávaly pocit nějakého ohrožení. Typ takového ohrožení můžeme rozdělit do čtyř kategorií. Zprvé se může jednat o kulturní ohrožení, dále pak bezpečnostní, ekonomické a civilizační. Většina v této práci citovaných autorů se shoduje na tom, že ve veřejném a

populistickém diskurzu migrace lze pozorovat několik velmi často užívaných konstruktů hrozby (Kalmar 2018c: Passim; Naxera–Krčál 2018: 195–197; Fiala, Jaroslav 2016: 97–107; Rosůlek–Zahradník 2017: 70–106; Remeš, Prokop 2016: 233–237; Kučera 2016: 169–177). Pro přehlednost budou tyto konstrukty seřazeny čísla od 1 do 8.

1) “My” vs “Oni”

Tato dichotomie je často používána k vymezení naší běžné společnosti v tomto případě proti imigrantům v obecném smyslu. Na poli této dichotomie je často používáno mnoho výroků ve smyslu toho, že “oni”, tedy imigranti či muslimové, “nás” nějakým způsobem ohrožují, ať už ekonomicky, kulturně, fyzicky či civilizačně. Jedná se zřejmě o nejčastěji používaný nástroj v populistické rétorice. Koneckonců, většina autorů se shoduje na tom, že na této dichotomii je obecně populistická rétorika ve svém základu postavena. Na tomto poli jsou pak konstruovány všechny následující hroby.

2) Řízená invaze

Často je v populistických diskurzích uváděno, že imigrace do Evropy je někým řízená. V tomto ohledu bývá slovo imigrace často nahrazováno slovem *invaze*, které sémanticky naznačuje na poli již zmíněné dichotomie, že příchozí do Evropy jsou jacísi *invazivní* vetřelci, kteří *nás* chtějí nějakým způsobem ovládnout. Dále je v tomto případě často uváděno tvrzení, že tuto *invazi* řídí buď “neziskové organizace”, “Brusel” či různé politické strany nebo organizace.

3) Světovláda

Další obecně časté tvrzení je, že islám obecně má za cíl ovládnout určitá cizí území, či rovnou celý svět. Jako prostředky pro dosažení tohoto cíle, bývají uváděny především příklady jako je násilné šíření islámu mezi nemuslimy, zabíjení nevěřících, zavádění islámského práva aj..

4) Islám chce změnit naši kulturu

Toto tvrzení bývá uváděno především ve smyslu kulturního ohrožení, kdy ve společnosti může být vyvolána představa o tom, že muslimové chtějí např. místo kostelů stavět mešity, zavádět a praktikovat islámské právo, zvyky a tradice, jako je např. povinné zahalování žen a tímto způsobem *islamizovat* a změnit naši křesťansko-demokratickou kulturu.

5) Kamenování a znásilňování žen

Tento konstrukt bývá zmiňován především ve smyslu fyzického ohrožení. Bývá obvyklé, že populisté vytvářejí stereotypy o radikálním výkladu islámu a pak se ohánějí tvrzením, že příchozí muslimové budou bez soudu - a podle islámského práva kamenovat lidi za jejich prohřešky. V neposlední řadě také tvrdí, že “naše” ženy se stanou předmětem násilí, znásilňování a podřízenosti vůči mužům.

6) Říše zla

V tomto ohledu bývá konstruována představa monolitického islámského světa, který není ničím jiným, než zdrojem zla a nebo bývá vykreslován jako ideový *d'ábel* (Rosůlek–Zahradník 2017: 74). Zde je vykreslován islám jako pouze jeden pravý a mezi islámem a islamismem (popř. mezi větvemi islámu) není ve své podstatě žádný rozdíl. Bývá zprostředkován jako náboženství, které má ze své podstaty sklony k násilí a nesnášenlivosti vůči všemu cizímu. K podpoře této argumentace bývají často citovány některé násilné verše z Koránu a uváděny tak jako podpora tvrzení, že islám je obrazně řečeno *esence zla*. Zde je patrná také relativizace a tendence zaměňování pojmů či záměrná a účelová stereotypizace muslimů, uprchlíků či imigrantů. Tyto tři pojmy bývají často používány jako synonyma a různorodé skupiny tak vykreslovány jako jednolitá skupina. Tato konstrukce bývá používána k vyvolávání strachu ze všech lidí vyznávajících islám či všech příchozích ze zmiňovaných regionů nehledě na to, odkud přicházejí.

7) Islám je nekompatibilní s naší společností

V tomto ohledu bývá argumentace postavena především na neslučitelnosti islámského práva s evropským kontinentálním právem a dále pak neslučitelnosti islámu s demokracií a evropskými hodnotami. Také se často argumentuje vznikem tzv. no-go zón, tedy separovaných islámských komunit od běžné evropské společnosti, uvnitř kterých přestávají platit naše zákony a naopak je zavedeno právo islámské. Tyto komunity a muslimy pak obecně není možné integrovat do evropské společnosti.

8) Ekonomické ohrožení

V tomto případě se v populistickém diskurzu varuje před imigranty, kteří budou nahrazovat domácí populaci v jejich zaměstnání. V tomto ohledu je vyvoláván pocit ekonomického ohrožení a případné ztráty pracovních pozic. Dále je často argumentováno tím, že lidé jdou do Evropy pouze s cílem zneužít sociální politiku jednotlivých zemí.

V analytické části bude dále popsáno, kteří kandidáti do senátu za stranu SPD používali rétoriku založenou na těchto či podobných konstrukcích. Je zřejmé, že takových konstruktů může být v populistickém diskurzu více avšak výše zmíněné jsou i podle citovaných autorů zřejmě používány nejčastěji a lze je tedy v tomto ohledu a pro naše účely označit za nejdůležitější.

Metodika práce

Cílem této kapitoly je přiblížit čtenáři zvolený metodologický postup použitý při provádění kvalitativní analýzy, popsat některá pozitiva a rizika, která mohou z tohoto výběru vyplývat.

Jako nástroj pro zpracování datového korpusu bude použita obsahová analýza, která je v sociálních vědách ze všech typů analýz nejstarší a nejrozšířenější (Hájek 2014: 57). Kvalitativní přístupy k obsahové analýze se mohou typologicky lišit, avšak mají některé charakteristiky společné. V první řadě je nutné mít korpus dat, který je potřeba analytikem celý velmi pozorně přečíst. To znamená, že korpus musí být relativně málo obsáhlý. Objemnější korpusy dat jsou zpravidla čteny počítačově, protože analytikovi by trvalo jejich přečtení stovky, tisíce či více hodin a v tomto ohledu je pozorné a důsledné čtení téměř nadlidský úkol. Dále zahrnují interpretaci daných textů do nových obsahů přijatých v rámci určitých vědeckých komunit, které jsou někdy protichůdné k pozitivistickým tradicím zkoumání. Za třetí, analytik přiznává práci v hermeneutických kruzích, ve kterých hraje zásadní roli jejich vlastní sociálně a kulturně podmíněné chápání reality (Krippendorff 2004: 22–23). Krippendorff dále definuje obsahovou analýzu jako: „výzkumná technika pro vytváření replikovatelných a validních úsudků (*inferences*) z textů (nebo jiných smysluplných věcí) na kontexty jejich užití” (Hájek 2014: 61). Tato definice naznačuje, že analýza by měla být replikovatelná a různí analytici by se měli pomocí stejně zvoleného postupu dobrat totožných výsledků. Hájek také definuje obsahovou analýzu takto: „Obsahová analýza je výzkumná technika pro vytváření replikovatelných a validních úsudků z textů (nebo jiných smysluplných věcí) na okolnosti vytváření jejich obsahů” (Hájek 2014: Ibidem). V tomto ohledu je sémiotická komplexita čtecího procesu to, co odlišuje čtení člověka a počítače, protože počítač zatím neumí interpretovat lidské chování natolik, aby dokázal odlišit různé významové roviny mezilidské komunikace. Kvalitativní přístup byl zvolen právě pro účely zpracování této bakalářské práce a datový korpus byl kódován ručně a pozorně pročitán proto, že

počítače zatím nerozumí lidskému mozku natolik, aby mohly hermeneuticky přečíst lidmi účelně konstruované texty a jejich kotexty a kontexty.

Během zkoumání datového korpusu se budu soustředit na to, jaké populistické konstrukce s tematikou migrace jednotliví kandidáti používali ve svých předvolebních kampaních. Jednotlivé výroky budu třídit a interpretovat v návaznosti na teoretickou část a na kategorie, které jsou v poslední kapitole teoretické části vytvořeny. Spíše než jednotlivé kandidáty bude účelem této analýzy uchopit korpus jako celek a na základě obsahové analýzy popsat některé jeho hlavní charakteristiky a vysledovat tak určité rysy celkové volební kampaně SPD. Dále, pokud to bude možné, budou popsány vysledované argumentační podobnosti či shody napříč zkoumanými kandidáty a v neposlední řadě budou popsány některé výrazné argumentační odchylky či odlišnosti některých kandidátů od ostatních. Tak tedy v případě, že se v korpusu objeví. Snahou bude také zjistit, která konstrukce v rámci již popsaných kategorií převládá jako nejčastěji argumentována a naopak, která z teoretických kategorií se prakticky s rétorikou kandidátů shodovala nejméně. Kódování proběhne na úrovni frází, vět, souvětí a popř. několika vět, které komunikují problematiku migrace a islámu. Jako kódovací jednotky budou použity primárně prohlášení ve volebních programech, Facebookové, popř. vzácně i Twitterové statusy a odpovědi na otázky v mediálních rozhovorech dostupných na internetu v době psaní této práce, tedy zhruba od února do dubna 2019.

Datový korpus je shromážděn v časovém rámci od 1. dubna 2018 do 6. října 2018. Časový rámeček byl zvolen přibližně v délce šesti měsíců, což bývá zhruba standardní doba pro vedení volební kampaně do senátu PČR a maximální hranice 6. října je stanovena z důvodu neúspěšného postupu všech zkoumaných kandidátů do druhého kola, které se konalo o týden později. Všechny ostatní výstupy komunikované před 1. dubnem a po 6. říjnu nebyly v této analýze brány v potaz. Dále je potřeba zdůraznit, že způsob vedení volební kampaně byl u jednotlivých kandidátů velmi odlišný a datový korpus tudíž nevykazuje všeobecnou homogenitu, což může případně limitovat výsledky této analýzy v tom, že ji nebude možné zobecnit na všechny zkoumané kandidáty. Bude potřeba brát v potaz, že datový korpus není pro

tyto účely optimální z důvodu případně absence některých komunikátů. Ve shromážděném datovém korpusu totiž panují značné rozdíly v rozsahu dat u jednotlivých kandidátů v závislosti na tom, kolik dat se podařilo k jednotlivým kandidujícím získat. V zásadě je tak proto, že někteří z kandidátů vedli standardní a marketingově obstojnou volební kampaň, zahrnující všemožné výstupy v médiích, na sociálních sítích, vlastních webových stránkách, přednáškách či během kontaktní kampaně s občany a naopak jiní kandidáti se omezili pouze na své osobní profily či stránky na sociálních sítích, převážně na Facebooku. Dále se pak u třech kandidátů, konkrétně u Jana Zahradníčka, Jiřího Kocmana a Milana Obdržálka nepodařilo shromáždit žádná data použitelná pro účely této analýzy. To může být např. u Milana Obdržálka způsobeno tím, že jeho webové stránky i Facebookové stránky a profily byly nedlouho po neúspěšné kampani smazány a v době shromažďování datového korpusu již nebyly dostupné a nebo v případě Jiřího Kocmana tím, že podle všeho online kampaň nevedl, protože se žádná data ani odkazy na případné zrušené webové stránky či smazané profily na sociálních sítích nepodařilo dohledat. Celkový neošetřený korpus má obsah 382749 znaků, tedy 59664 slov, tzn. zhruba 212 stran textu.

Také je důležité zmínit, že analyzována budou v zásadě pouze data primární, tzn. obsahy přímých komunikací vyslané kandidáty směrem k elektorátu jako k příjemci a proto nebudou analyzovány např. kandidáty citované cizí výroky, sdílené články či statusy psané jinými autory nebo obecně komunikáty u kterých nemůžeme s jistotou říci, že byly artikulovány přímo zkoumanými subjekty. V neposlední řadě je potřeba uvést, že strana SPD jako celek nedisponovala žádným uceleným politickým programem vytvořeným za účelem senátních voleb v roce 2018. SPD v tomto ohledu disponuje pouze stranickým politickým programem, který do datového korpusu nebyl zahrnut a to z důvodu, že se s největší pravděpodobností nejedná o přímo artikulovanou komunikaci některého z kandidátů. S ohledem na to jsem si vědom toho, že volební programy zkoumaných kandidátů nemusí nutně držet linii ani kontinuitu s oficiálním stranickým programem SPD a tyto programy se od něj tudíž mohou značně lišit, resp. jej nemusí více či méně reflektovat.

Analytická část

V této části bakalářské práce bude vypracována obsahová analýza předvolebních komunikátů jednotlivých kandidátů za stranu SPD do senátu PČR. Nejdříve budou formulovány výzkumné otázky, dále budou rozebrána některá další možná úskalí samotné analýzy a v předzávěrečné části budou čtenáři představeny i některé okomentované kvantitativní prvky prováděného výzkumu. Právě pro celistvost a přehlednost byly jednotlivé výroky o imigraci a islámu roztrženy a spočítány převážně za účelem toho, aby si mohl čtenář udělat koherentní představu o celkovém diskurzu na téma islámu a migrace, který byl těmito kandidáty směrem k voličům komunikován.

3 Formulace výzkumných otázek

Hlavní výzkumná otázka této bakalářské práce zní: Jaké populistické konstrukce na poli ohrožení národa migrační krizí jednotliví kandidáti nejvíce používali během předvolební kampaně do senátu PČR? Abychom mohli tuto otázku zodpovědět, bude potřeba znát odpověď na několik dalších více specifických otázek:

- 1) Existuje nějaké konkrétní téma, resp. konstrukce, která byla komunikována napříč všemi zkoumanými kandidáty?
- 2) S jakou četností zkoumaní kandidáti komunikovali jednotlivá témata?
- 3) Která populistická konstrukce v diskurzu dominovala a která byla naopak komunikována nejméně často?
- 4) Jsou nějakí kandidáti, kteří se v obsahu komunikace výrazně odlišovali od většiny ostatních zkoumaných kandidátů?

Ještě předtím, než bude provedena analýza, bude potřeba vysvětlit některé limitace tohoto výzkumu. Jak již bylo v metodologické části popsáno, z celkových sedmadvaceti kandidátů se u třech z nich nepodařilo najít žádný obsah volební

kampaně vhodný pro tuto analýzu a to zřejmě již z výše popsaných důvodů. Jedná se tedy o Milana Obdržálka, Jana Zahradníčka a Jiřího Kocmana. Tito kandidáti proto do analýzy zahrnutí nebyli a z toho důvodu se nám finální počet zkoumaných subjektů automaticky omezil na dvacet čtyři. Dále je však potřeba zdůraznit, jak již bylo také řečeno, že v samotné analýze jsou použity různě obsáhlé datové jednotky, které dohromady tvoří celkový korpus dat. Tedy každá datová jednotka rovná se všem shromážděným datům k jednotlivému kandidátovi. V tomto ohledu se zdá být problematické, že četnost jednotlivých výroků může být relativní a proto bude více vypovídající sledovat četnost rozříděných výroků podle definovaných kategorií z teoretické části a to právě v rámci jedné datové jednotky, nikoliv v rámci korpusu jako celku, avšak ve finále se nevyhneme ani celkovému srovnání. V zásadě je tak proto, že srovnávat dva kandidáty s naprosto kvantitativně odlišným souborem dat nemá s největší pravděpodobností dostatečně vypovídající hodnotu.

V tomto ohledu je proto nutné upozornit i na to, že předmětem analýzy je šest dalších kandidátů, ke kterým se podařilo shromáždit jen relativně málo obsáhlý datový soubor. Konkrétně se jedná o Tomáše Hauznera, Michala Švarce, Radka Vraje, Radka Hennera, Petra Nimrichtera a Annu Pajgerovou. Právě proto, že se u těchto kandidátů podařilo shromáždit cca jen 1-4 strany vhodných dat k analýze, mohou mít tito kandidáti zkreslující vliv na výsledky této obsahové analýzy, zvláště pak na její případné kvantitativní prvky.

4 Obsahová analýza komunikátů

Následující část této práce budeme věnovat samotné obsahové analýze komunikátů. Z každé teoretické kategorie budou vybírány reprezentativní výroky, které nejlépe ilustrují argumentaci kandidátů za SPD postavenou na populistickém konstruování reality a tyto argumenty budou stručně okomentovány s odkazem na teoretickou část a popř. literaturu vztahenou k teoretické části. Dále se také budu zaměřovat na případné výchyly a odlišnosti v četnosti či ve způsobu argumentace a

na základě toho se čtenáři pokusím vyložit i různé atypické zajímavosti, které však mohou přispět k lepšímu poznání celkového charakteru předvolební komunikace strany SPD. Většina citací v této části textu bude pocházet přímo z datového korpusu, jehož všechny vlastnosti, atributy a případné limitující faktory byly popsány v metodologické části této bakalářské práce.

Pokud se zaměříme na některé podobnosti napříč zkoumanými kandidáty, můžeme v tomto ohledu vysledovat určité prvky, které se objevují ve všech předvolebních kampaních našich zkoumaných subjektů. Je to právě velmi často využívaná populistická konstrukce dichotomického rozdělování na “my” versus “oni”, která se nevyhnula žádnému ze zkoumaných kandidátů, u kterých se podařilo najít data vhodná k provedení této analýzy. Pro naše účely je tato konstrukce speciální v tom, že na základě tohoto rozdělování jsou konstruovány i všechny ostatní kategorie hrozeb popsané v teoretické části a protože se napříč těmito kategoriemi všudypřítomně prolíná, nebude samostatně hlouběji analyzována. Často se však během kampaně vyskytovala ve zcela jiných kontextech nezávisle na námi sledované kategorie a tudíž pro koherenci této analýzy zde uvedu pouze jeden naprosto typický příklad, který se objevuje nejen v této kampani, ale v celé společenské debatě na téma “migrační krize”.

4.1 “My” versus “Oni”

Jsou to právě i jiné často účelově konstruované pojmy založené na této dichotomii, vytvářené za účelem polarizace společnosti a to základě určitých kategorií. Jedním z těchto konstruktů je vytvoření nálepky tzv. “sluníčkářů”, tedy v těchto konotacích *vlastizrádné* skupiny lidí v opozici k většinové a *rozumné* společnosti (Rosůlek 2017: 18). Zde mohu z datového korpusu citovat např. Petra Dopitu, který s tímto pojmem ve své předvolební kampani také často pracoval: „*Něco mi říká, že někteří lidé budou v šoku a sluníčkářům nepřeju nic zlého, ale asi to někteří těžce ponesou*“. Vedle pojmu “sluníčkáři” se v této předvolební kampani i ve veřejném diskurzu obecně často objevuje významově podobná kategorie tzv. “pražské

kavárny”. Ta většinou bývá označována jako synonymum ke “sluníčkářům”, avšak nikdo nezná její přesnou definici. Obecně se většina lidí shoduje na tom, že termín “pražská kavárna” symbolizuje vzdělanější a bohatší část české společnosti situovanou převážně ve větších městech, avšak kromě toho zřejmě neexistuje obecná shoda na tom, co vlastně tento pojem znamená, respektive nikdo nezná prototyp člověka, který by se do této skupiny lidí dal ilustrativně zařadit. Kandidát Richard Novák v tomto ohledu používá dokonce oba termíny dohromady a mluví tak např. o *kavárensko-sluníčkářských prűpovídkách*: „*Na jedno však zapomínají - rozhodne občan a ten přestává věřit na pohádky, kavarensko slunickarske prűpovídky*“.

4.2 Řízená invaze

Je však potřeba zdůraznit, že ne všichni kandidáti používali ve svých předvolebních kampaních stejnou rétoriku. Především se zde jedná o konstruování Evropské unie v rámci “migrační krize” jako hrozby pro Českou republiku. Jak je obecně známo, SPD je ze své podstaty anti-evropskou stranou. Jako jedna z hlavních programových priorit strany jako celku je změna podstaty politického systému, tedy směrem od zastupitelské demokracie k přímé demokracii, jejíž nástrojem je závazné referendum, pomocí kterého by občané mohli rozhodovat o zásadních politických i geopolitických otázkách směřování země. Již z toho důvodu se zdají být instituce Evropské unie trnem v oku pro všechny podobně smýšlející politiky a voliče. V tomto ohledu je apriori negativní rétorika směrem k Evropské unii častým z argumentačních nástrojů, hojně využívaným nejen členy této politické strany. Na poli “migrační krize” a islamofobní vlny se však podobná rétorika posouvá do otevřeně nepřátelských či nenávistných konotací. Evropské instituce jsou jednotně označovány pojmem “Brusel” a téměř vždy jsou směrem k občanům České republiky vykreslovány jako nepřátelské a to často v duchu nějakého tajného spiknutí, které má za cíl Českou republiku zejména zničit, změnit či ovládnout.

Podobný rétorický styl se v menší či větší míře objevil téměř u všech zkoumaných subjektů, s výjimkou Davida Redla, Lubomíra Pány a právě dvou

zmiňovaných kandidátů s málo obsáhlým datovým souborem, tedy Radka Vraje a Michala Švarce. Na tomto argumentačním poli velice jasně vyčnívá Ladislav Jakl, který použil výroky ve smyslu toho, že “migrační krize” je Evropskou unií řízená (invaze) přesně šestnáctkrát, což je v datovém korpusu poměrně ojedinělé. Jako ilustrativní příklad jsem vybral jeho dva reprezentativní výroky, které dostatečně ilustrují tento rétorický styl směrem k Evropské unii. Za prvé: *„Současnou politikou EU je nehlídat vnější hranice schengenského prostoru a naopak vozit sem statisíce černochoů a Arabů“* a dále pak *„Myslím, že to všude říkám jasně. Vazba spočívá v tom, že jsem souhlasil s nabídkou SPD, aby mě coby nestraníka mohla navrhnout na senátora. A tento subjekt jsem si z těch, které mi nabízely totéž, vybral kvůli jasnému postoji SPD ve dvou podle mne aktuálně nejdůležitějších tématech. Těmi je bruselská centralizace a uměle řízená masová imigrace“*. S podobně konstruovanou hrozbou hojně pracovala většina z kandidátů, především pak Richard Novák a Petr Paul. Oba dva se v podobném smyslu vyjádřili shodně osmkrát a jejich výroky poměrně přesně vykreslují argumentaci většiny zkoumaných členů na poli této tematiky. Ta se většinou omezuje na to, že Evropská unie migraci nikoliv potají a uměle řídí, ale spíše jí však aktivně či záměrně napomáhá a podporuje ji, respektive se z různých důvodů migračním tokům nesnaží zabránit. Novák argumentuje tímto způsobem: *„Je do očí bijící jak roky EU nebrání přechodu hranic migrantum a ještě pomaha při jejich vstupu na pudu EU“*. Petr Paul, stejně jako mnozí další kandidáti, také hojně pracuje s pojmem “invaze” a v tomto směru kandidáti mluví o tzv. invazní migraci, která má za cíl evropské, potažmo české území ze své podstaty ovládnout. *„SPD má jako jediná parlamentní partaj zásadový postoj k invazní migraci jejíž formou je džihád (snaha) politického islámu o ovládnutí křesťanského prostoru a pokud mi dáte mandát, bude postoj vůči invazní migraci slyšet za Třebíčsko i v Senátu“*.

Někteří kandidáti také často zaměňují “Brusel”, čili Evropskou unii, za “nezizkovky” nebo jiné instituce, které imigranty do Evropy *dovážejí*. Například František Novotný toto dává za vinu Hatayu Okamurovi a KDU-ČSL nebo Miroslav Křeček viní ČSSD a její program, *„který obsahuje teze o globálním vládnutí, vytvoření multikulturního řádu, podporu imigrantů a vytvoření nového světového*

řádu, je politickým útokem na suverenitu naší země a ústavní pořádek České republiky.“ Dalším velmi typickým jevem je v tomto ohledu užívání termínu “diktát Bruselu”, který se také objevuje napříč většinou zkoumaných kandidátů. Např. i Miroslav Křeček tvrdí: *„vzhledem k událostem posledních let se intenzivně věnuji práci pro SPD, protože to je jediné hnutí, které otevřeně a na základě faktů mluví o problémech islamizace, terorismu, nelegální migrace a diktátu Bruselu.*“ Poslední citáty se budou týkat argumentačního stylu kandidáta Josefa Nose, který svou vyhraněností velmi vybočuje a od ostatních kandidátů se tak poměrně značně odlišuje. Nos, nejenže z řízení migrace viní Evropskou unii, ale viní dokonce i OSN a tyto organizace považuje za *„dvě největší dnešní zločinecké organizace světa zabývající se miliardovými obchody s lidmi“*. Evropskou unii dále označuje jako teroristickou organizaci. *„Posunuli jsme se k rozpadu teroristické organizace, která si říká Evropská unie a která dělá miliardové kšefty v obchodech s lidmi. A k tomu se nyní připojilo i OSN“*. Za zmínku také stojí, že viní i Německo, které se prý na ovládnutí Evropy připravuje už od roku 1945 a islámská imigrace mu slouží pouze jako nástroj k dosažení těchto cílů.

Pokud se podíváme na kandidáty jako na celek, s kategorií *řízené invaze* pracovali až na pár zmíněných vyjímek více či méně všichni zkoumaní kandidáti. Tato kategorie se v korpusu jevila zdaleka jako nejčastější. Výroků, které byly do této kategorie během kódování zahrnuty, se v celkovém korpusu objevilo šedesát čtyři a jedná se tak vedle ostatních výroků pracujících dichotomií “my” versus “oni” o nejčastěji zmiňovanou kategorii či konstrukci. Pokud toto číslo porovnáme s četností ostatních kategorií jako celků, dostaneme zajímavé srovnání toho, jakým způsobem tato konstrukce vedle ostatních dominovala. Viz. tabulka č. 1. Pokud se podíváme na korpus jako na celek, vyjde nám na zřejmo, že kandidáty používaný způsob argumentace velice přesně souzní s již představenou kategorií *řízené invaze*. V tomto ohledu byly shodné všechny zmíněné atributy z teoretické části práce. Tedy: 1) Že migrace je někým nebo něčím řízena, 2) časté zaměňování pojmu migrace a invaze nebo zdůrazňování invazivního charakteru imigrace, 3) atribut ovládnutí naší civilizace islámem, 4) kladení viny na nevládní či nadnárodní organizace, resp.

„Brusel“ a „nezizkovky“. Pokud se dá vysledovat něco, co teoretická část v této kategorii neobsahuje, je to právě kladení důrazu na *diktaturu* či *nedemokratičnost* těchto institucí. Tento atribut byl jedním z nejvíce používaných a můžeme ho vysledovat napříč drtivou většinou datového korpusu a proto je důležité jej zmínit. Ivan Kalmar však na vnímání Evropské unie jako na symbol útlaku také upozorňuje a v tomto ohledu poměrně výstižně popisuje rétorický styl populistů, kteří se na toto téma vyjadřují. „*Někteří z nich dokonce říkají, že „Brusel“ nahradil „Moskvu“ jako nového utlačovatele jejich národa. Pro ně je „muslimská invaze“ (termín poprvé používaný francouzskou Národní Frontou) pouhým výtvozem „Bruselu“*“ (Kalmar 2018a: 15). Ostatní atributy jsou podobně shodně popsány v kapitole Jaroslava Fialy z kolektivní monografie *Stíny minaretů* (Fiala, Jaroslav 2016: 97–102). V této kategorii se nám tedy v zásadě objektivně podařilo navázat na teoretické předpoklady.

4.3 Světovláda

Pokud se zaměříme na konstrukci islámu jako ideologie, která usiluje o nadvládu, tedy univerzalistickou ideologii, která je předurčena prosadit se v Evropě nebo popř. celosvětově, můžeme v datovém korpusu vysledovat několik různě interpretovaných tezí založených na této komunikační linii. Bylo však poměrně náročné vysledovat alespoň nějaké argumentační podobnosti. Celkově pouze osm výroků přiřazených do této kategorie bylo vyneseno jen pěti kandidáty. Jako jeden z ilustrativních příkladů můžeme zmínit již citovanou frázi Petra Paula, který uvádí, že cílem islámu je „*ovládnutí křesťanského prostoru*“ nebo rovnou, že islám „*je vypracovaná teorie likvidace křesťanstva pomocí džihádu v různosti jeho podob*“. Zde bohužel ani z kontextu není jasné, v jakých konotacích Petr Paul o likvidaci křesťanstva mluví. Čili zda má na mysli pouze určitý rozvrat, či násilnou konverzi nebo rovnou hromadné vyvražďování. Pokud bychom se zaměřili na poslední možnost, je zde možné vystopovat určitou komunikační podobnost s výroky Josefa Nose, který mluví dokonce o genocidním charakteru islámu. V rozhovoru pro

parlamentní listy Nos prozradil, že Rusko nemá žádný zájem rozpínat se směrem na západ, protože má svých problémů dost, tedy: „že má totiž velké problémy s muslimskými hordami, které Rusům hrozí vyhubením“ (....) „Takže i z tohoto hlediska je nutné zvolit do bezpečnostních složek – jakýchkoliv – lidi, kteří si uvědomují obrovské nebezpečí a genocidní charakter islámu“. Podle Luboše Kropáčka je podobný argumentační styl živnou půdou pro extremismus, který je schopný ochotně využívat podoby radikálního islámu k šíření nenávisti a získávání politických bodů právě díky slučování a zaměňování pojmů islámu a radikálního islamismu (Kropáček, Luboš 2016: 164). Korán a sunna dnes bývají různými proudy islámu interpretovány velmi odlišně a proto je chybou nahlížet na islám jako na monolit vytvořený na základě jedné interpretace či jednoho proudu islámu, který se, zrovna stejně jako všechny ostatní, považuje za jediný opravdový a platný (Kropáček 2016: Ibidem).

Další z kandidátů, konkrétně Bohdan Kufa, v tomto případě argumentuje takto: „Islám je nenávistná totalitní politická ideologie zneužívající víru v Boha k ovládnutí mas, udržování feudálního řádu a novodobého otroctví a který zasahuje do všech oblastí života lidí v zemích, ve kterých zapustil své kořeny a převzal politickou moc“. Zde je patrné, jakým způsobem kandidát varuje voliče před náboženskou nadvládou islámu. Nejen, že opět chybně popisuje islám jako monolitický celek, ale klade zde důraz i na způsob, jakým by “nás” mělo toto náboženství ovládnout. Pozoruhodné je, jakým způsobem skloubil otroctví s feudalismem a politickou nadvládou a přiřadil je ke všem zemím, kde jako náboženství islám dominuje. Pokud se ještě vrátíme ke konstrukci genocidního charakteru islámu, za zmínku určitě stojí poněkud zvláštní výrok Ivana Davida, který pronesl v rozhovoru pro Parlamentní Listy a ve kterém srovnává Korán a Mein Kampf: „Málokdo četl Mein Kampf a lidé nevěřili, že tento „blábol šilence“ je programem k realizaci. Přečetl jsem si Korán. Je v něm mnoho příkladů kmenů, které odmítly uvěřit v Alláha a druhý den byli všichni mrtví“. V této kategorii je poměrně složité vystopovat nějaké obecnější argumentační podobnosti. Můžeme však s jistotou říci, že atributy šíření islámu a ovládnutí “nás” islámem se v podobných výrocih běžně objevují a v tomto ohledu se se tak konstrukce s teoretickými východisky víceméně shodují. Pozoruhodné však je, s jakou mírou bývá

konstruováno případné násilí vzhledem k tomu, že se více než v polovině výročí o *ovládnutí* objevil i atribut masového vraždění či genocidy. S ohledem na to se teoretická východiska s reálnými výroky shodují již méně a to z důvodu absence předpokladu násilí podobné intenzity.

4.4 Islám chce změnit naši kulturu

Pokud se zaměříme na konstrukci kulturního ohrožení islámem, můžeme také vysledovat podobný diskurz napříč velkým počtem kandidátů. Z datového korpusu bylo na toto téma vysledováno devatenáct výroků, které byly artikulovány deseti kandidáty. Z toho je možné usoudit, že minimálně téměř polovina ze všech zkoumaných kandidátů s touto konstrukcí pracovala. V tomto ohledu je určitě potřeba zmínit Miroslava Křečka, u nějž bylo zaznamenáno v poměrně málo obsáhlém souboru dat hned sedm podobných výroků na toto téma. Napříč těmito výroky je typické a velmi snadno pozorovatelné, že se zkoumaní kandidáti často vyjadřují velmi cynicky nebo s určitou dávkou ironie. Právě ani Miroslav Křeček nebyl v tomto slova smyslu vyjímkou. „*Tak děkujeme panu Babišovi, který mění názory, podle toho, jak se mu to zrovna hodí. Již v listopadu nás MV obohatí novými integračními centry pro cizince z třetích zemí, kteří se zde budou rádi integrovat a kulturně nás obohatí středověkým Islámem*“. Tento výrok je možno použít s odkazem na již zmíněný cynismus jako reprezentativní, koneckonců z něj můžeme tento prvek hned několikrát vyčíst. Pokud je ještě něco, v čem ve srovnání s ostatními kandidáty Miroslav Křeček vyčnívá, jsou to právě velmi radikální, resp. minimálně poněkud netradiční výroky. Na svém Facebookovém profilu se vyjadřuje k tématice přijímání padesáti syrských sirotek do České republiky s odkazem na velvyslanectví České republiky v Sýrii takto: „*SPD do věci přineslo zásadní argument a tím je vyjádření syrského velvyslanectví. Vyjádření jasně prokazuje, že dětem nic v Sýrii nehrozí. Legitimní syrská vláda je schopna se o všechny děti postarat a má zájem jim poskytnout potřebnou péči. Současná stabilizace situace v Sýrii to plně umožňuje. (...) V případě*

syřských dětí jde o lživou politickou akci s cílem získat morální oprávnění dále prosazovat multikulturní koncepci EU založenou na likvidaci suverenity národních států.“. Tento status byl na jeho Facebookový profil napsán dne 27.9.2018, tedy v době, kdy Islámský stát v Sýrii ještě nebyl definitivně poražen, ale hlavně v situaci, kdy se vedly stále velmi intenzivní a krvavé boje mezi syrskými vládními jednotkami a takzvanou opozicí situovanou kolem Idlíbu a na severozápadě země. V tomto ohledu zde není prostor konkrétněji rozebírat obrovské utrpení syrského obyvatelstva způsobené převážně bombardováním civilních oblastí ze strany syrské vlády, otázku její legitimacy či kompetence a výhledově rozpadlou státnost země. Zde je také pozoruhodné, jakým způsobem Křeček konstruuje likvidaci národních států, již spojuje s padesáti dětmi z jiného kulturního okruhu.

Zajímavé však je, že ani výrok tohoto typu není v datovém korpusu ojedinělý. Podobným způsobem totiž o syrských dětech a s nimi údajně spojeným spiknutím Evropské unie informuje i kandidátka Elvíra Hahnová: *„Mám potvrzeno, že Sýrie chce své děti zpátky, protože by bylo o ně bezpečně postaráno a EU jim je nechce vrátit. Je to pro EU šance jak zlegalizovat nelegální migraci přes soucit k dětem. Jsem zvědavá, jestli je Síríi vrátí podle platného mezinárodního práva*“ . Pokud zůstaneme u podobně netradičních výroků, které lze zařadit do této kategorie kulturních hrozeb, můžeme také zmínit další Facebookový status Elvíry Hahnové, ve kterém popisuje naprosto smyšlené příběhy o týrání zvířat muslimy v českých velkochovech či jatkách a jejich rituální porážky pro potřeby islámské víry: *„Seznam jatek ve kterých jsou prováděny rituální porážky. Na základě častých dotazů jak je to letos s výjimkami ze zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání vydanými pro rituální potřeby náboženských obcí, zde přinášíme seznam jatek, ve kterých jsou zvířata porážena brutálním rituálním způsobem:*

Jatka provádějící “halal” porážky:

- VAIGL A SYN, spol. s. r. o.
- Střítež s. r. o.
- LOVELAND, spol. s. r. o., Nýřany
- ZVOZD „Horácko“ družstvo

- Biopark, s. r. o.

- Jaroslav Bareš řezník, uzenář, Lužec nad Cidlinou

- I. H. Farm – jatka Raná

Jatka provádějící “košer” porážky:

- Jatka Blovice s. r. o.

JANKRI, s. r. o.

(...) V roce 2014 bylo na základě výjimky udělené pro Muslimskou obec poraženo 98114 kusů zvířat včetně 325 kusů skotu. Pro potřeby Židovské obce bylo poraženo celkem 1219 výhradně drůbeže. Maso ze zvířat zabitých v souladu s pravidly Košer se nenachází v běžné obchodní síti. V případě, že jsou Vám známy i jiné jatka, či soukromé provozovny, provádějící porážky pro potřeby Muslimů, neváhejte s podáním trestního oznámení, případně nám je oznamte. Zákon striktně zakazuje provádět rituální porážky mimo jatka. Maso ze zvířat poražených při domácích porážkách nesmí být dále jakkoliv prodáváno. Ministerstvo zemědělství uvádí, že je nejdřív, než je rituálně podříznou musí omráčit elektrickým proudem. To by mě zajímalo kdo to dělá, když zvíře má před smrtí slyšet slova Allaha. Jen nám prostě sprostě pořád lžou a vymýšlí samé kraviny, jak ospravedlnit, že mají udělenou výjimku ze zákona o týrání zvířat a ještě se jim za to platí“. Tento poněkud netradiční výrok je zde citován pouze pro zajímavost a proto k němu z důvodu jeho fiktivního charakteru není potřeba dalšího komentáře.

Pokud však lze v této kategorii vysledovat argumentaci, která se prolíná opravdu napříč všemi kandidáty, kteří podobné konstrukce vytvářeli, je to právě důraz kandidátů na údajný rozklad křesťanských hodnot, zvyků či tradic a zde také často bývá západní Evropa uváděna jako odstrašující příklad toho, co by se mohlo stát v České republice. Petr Paul v tomto smyslu poměrně očividně argumentuje: „*A myslím si, že to, co se dnes děje v Německu, nejen v Saské Kamenici, tak oni si tam zadělali na vážný problém. Na rozklad křesťanské kultury. Migrantům dáváme také to, co je nejcenější na demokracii - volební právo. Bude jich dost na to, aby si po čase navolili sami sebe. Vydáme jim celou společnost, protože oni ji v horizontu generací převálcují, pokud to takto půjde dál“.* Jako další reprezentativní příklad s podobnou

argumentační charakteristikou mohu uvést výrok z Facebookového profilu Pavla Dopity: „*Sledovali jste ve zprávách tento týden otevření největší mešity v Německu, v Kolýně nad Rýnem, kterou přijel otevřít sám Recep Erdogan? Mešita pojme 1200 lidí, její dva minarety jsou vysoké 55 metrů. Připadá vám Německo ještě jako suverénní evropská země? (...) Až se u nás budou otevírat mešity takovým tempem jako v Německu, bude pro naše děti již pozdě. Děkuji*“. Zde můžeme vysledovat odkaz i na již v teoretické části zmiňované stavění a otevírání mešit v Evropě, které bylo ve volební kampani také velmi často používáno ve smyslu kulturního ohrožení. Pokud se na konstrukci v tomto smyslu s ohledem na kampaň podíváme jako na celek, jsou to právě zmíněné atributy stavění mešit, rozklad naší křesťansko-demokratické kultury a často cynický styl psaní, které se prolínají napříč většinou kandidátů, kteří tuto konstrukci nějakým způsobem během předvolební kampaně používali. Mimo to se zdá, že v této kategorii se žádné jiné spojitosti napříč kandidáty neobjevily. Pomineme-li dichotomii obecného dělení na “my” versus “oni”, konstrukci řízené invaze a konstrukci říše zla, byla tato kategorie s odkazem na zkoumaný datový korpus na čtvrtém místě, co se kvantitativní stránky týče s celkově devatenácti vysledovanými výroky.

4.5 Kamenování a znásilňování žen

Pokusíme-li se podívat na argumentační linii o kamenování a znásilňování žen, tedy konstrukci o násilí na ženách tak, jak je popsáno v teoretické části, můžeme také vysledovat určité podobnosti prolínající se napříč některými kandidáty. Nutno však zdůraznit, že s ohledem na datový korpus tuto hrozbu komunikovalo pouze devět ze zkoumaných kandidátů a tudíž se zřejmě jedná o menšinový podíl z jejich celkového počtu. Velmi typická argumentace napříč těmito subjekty bývá o *(ne)bezpečí v ulicích* a teze o násilí údajně páchaném muslimy, především pak násilí páchaném na ženách a popř. i dětech. V tomto ohledu mohu jako příklad citovat výrok z Facebookového profilu Richarda Nováka: „*Bezpečí znamená, že stát je povinen se postarat o to,*

abychom neměli strach vyjít večer do ulic, obávat se, že nás někdo přepadne, vybijí si svou frustraci znásilňováním žen...“. Ivan David dále tvrdí že „*sekání hlav, masové střelení zajatců, ukamenování znásilněných žen*“ je v islámském kulturním světě běžné. Dále se nabízí uvést výrok Ludka Kuly, který se vyjadřuje o levné pracovní síle, která do Evropy přichází konkrétně z Indie takto: „*Práva žen? Tak na to zapomeňte i na té nejzákladnější úrovni. Předem domluvené sňatky nezletilých jsou běžné, o hromadných znásilněních se mluví jenom v případě, že oběť je cizinka*“. Zde je také patrná argumentace o médiu a politice záměrném zamlčování takového násilí, která bývá napříč kandidáty také hojně využívána. Josef Nos jde v tomto ohledu ještě dále a dle jeho výroků jsou západní média *zfašizovaná* či *znacifikovaná*: „*Mamlasové a mamlasky, přerostlí trpaslíci a trpaslice se zažvacími potížemi, feudálové ze středověku spolu se zfašizovanými a znacifikovanými médii nám ale dnes tvrdí, že "přímá demokracie" škodí*“. Dále na podobnou linii a kritiku médií navazuje např. i Bohdan Kufa. „*Bohužel v současné době se již setkáváme s cenzurou a omezením svobody slova, média jsou napojena na bohaté neziskové organizace, jsou vlastněna oligarchy a v neposlední řadě jsou řízena z Bruselu*“. Je třeba zdůraznit, že obecně panuje shoda na konstrukci různých spiknutí, ať už na jedné nebo druhé straně, avšak konkrétně na konstrukci o záměrné manipulaci ze strany západních médií se již autoři jednotně neshodují a tento fenomén tudíž není zmíněn ani v teoretické části, proto se v tomto ohledu teorie tolik nepotkává s realitou, alespoň co se týče kandidátů za SPD (Fiala 2016: 97–101, Hanuš 2016: 115). Jako poslední výrok spadající do této kategorie, který vypovídá o této kampani, jsem vybral citaci z Facebookového profilu Josefa Nose. Nos je ve své argumentaci obecně velmi radikální, avšak poměrně přesně vypovídá o charakteru této komunikační linie. Jak již bude detailněji rozebráno v další kategorické části, Nos velmi otevřeně mluví o islámu jako o *bestiální, pekelné*, či jak již bylo i popsáno, *genocidní* ideologii a nejednou se ve smyslu této kategorie o islámu vyjadřuje obdobným způsobem: „*Bestiální ideologie vždy používaly tuto zrůdnou praxi při vraždění, upalování, kamenování, věšení vyhlédnutých obětí*“. Zde je opět, stejně jako v jeho předešlých výrociích, zřejmá velmi intenzivní míra zmiňovaného násilí a v tomto ohledu je pozoruhodná např. i argumentace o upalování

lidí, čímž se zřejmě snaží zdůraznit *středověký* charakter islámské víry tak, jak o něm také na svém Facebooku píše.

Pokud shrneme a zredukujeme tuto kategorii na to, co se vyskytovalo napříč většinou z kandidátů, dá vysledovat, že argumentace byla konstruována především na poli fyzického ohrožení a sexuálního násilí páchaného na ženách a teze o kamenování byly v tomto ohledu již zmiňované méně často. Nicméně se dá potvrdit jejich pravidelný výskyt napříč datovým korpusem. I na základě toho lze potvrdit poměrně vysokou míru kvalitativní shody s literaturou a na jejím základě postavenou tématickou kategorií. Pokud lze v tomto ohledu zmínit nějaké nedostatky, je to především fakt, že výroky vztahující se k této kategorii byly vysledovány pouze v případě devíti z celkového počtu zkoumaných kandidátů a celkově těchto výroků bylo nalezeno jen šestnáct.

4.6 Říše zla

Další ze zkoumaných kategorií bude v pořadí šestá, tedy konstrukce o islámu jako monolitické říši zla tak, jak bylo popsáno v teoretické části. Argumentace postavená na této linii se objevila u sedmi kandidátů a s ohledem na tuto realitu lze pozorovat určité odchylky, minimálně u kandidátů Josefa Nose a Bohdana Kufy, kteří však teze na toto téma využívali nejčastěji. V tomto ohledu opět Josef Nos vyčníval svou radikální argumentací a způsobem, jakým se během volební kampaně běžně o islámu vyjadřoval. Zde bude pro ilustraci nasnadě citovat některé z jeho výroků. Jak již bylo výše citováno, Nos mluví o islámu jako o *bestiální ideologii* a imigranty ze zemí, ve kterých islám převládá, popisuje jako „*islámské bestie vylezlé z pekla*“, které se hromadně připravují „*NA ZNÁSILNĚNÍ, ZOTROČENÍ A VYVRAŽDĚNÍ EVROPSKÉHO OBYVATELSTVA*“. Zde již není třeba opět zdůrazňovat míru radikálnosti těchto výroků neboť je to z již zmiňovaných citací zřejmé, pouze je třeba připomenout již také zmiňovaný údajně *genocidní* charakter islámu tak, jak jej Nos ve svých výrocích popisuje. V podobném duchu islám popisuje Bohdan Kufa v již

zmiňovaném výroku o islámu, ve kterém tvrdí, že „*Islám je nenávistná totalitní politická ideologie zneužívající víru v Boha k ovládnutí mas, udržování feudálního řádu a novodobého otroctví (...)*“. Z této argumentační linie je zřejmé, jakým způsobem je o islámu referováno jako o celku, což je vzhledem k diverzitě tohoto náboženství velmi zavádějící.

V teoretické části jsem zmiňoval právě tuto problematiku nahlížení na islám a islámskou kulturu jako na monolit, což je fenomén, který umožňuje rozdělovat lidskou společnost na základě již popsané dichotomie “my” versus “oni” a to tím způsobem, že společnost je redukována na základě umělé dělicí linie na dvě zdánlivě sourodé skupiny a na základě toho je jednoduše vytvářena konstrukce hrozby. Tedy ve smyslu “my”, např. Češi jako ti *dobří* a “oni” - muslimové, jako ti *zlí*. Zde je nasnadě odcitovat ještě další dva výroky Bohdana Kufy, které toto redukování přesně ilustrují. „*Islám je pouze jeden, vnímal jsem jej po celou dobu stejně, jak uvádím v prvním bodě*“. Zde je tato monolitizace islámu zřejmá. Kufa však argumentuje i jeho neměnností: „*Islám je Muslimy považován za naprosto dokonalý, stálý a neměnný, není možno jej reformovat ani nijak upravovat*“. Tyto výroky naprosto zřejmě reflektují to, jak procesně probíhá konstruování hrozby islámu, jako apriori zlého či negativního *celku*.

Dle teoretické části bývají často podobné argumentace postaveny na tom, že Korán přímo vybízí k násilí a v důsledku toho je islám ze své podstaty čisté *zlo*. I v tomto případě se povedlo dohledat výrok, který s touto konstrukcí pracuje. Zde tak lze uvést již zmiňovaný výrok Ivana Davida z rozhovoru pro Parlamentní listy, ve kterém srovnává Korán s Hitlerovým *Mein Kampf*. V tomto ohledu je tedy patrné, že se realita také ve směr potkala s teoretickými východisky. Tato konstrukce se sice neobjevila napříč většinou kandidátů, avšak v případech, kde se tak stalo, se argumentační rámec velmi podobal teoretické části. Nikdo z kandidátů sice nevyužil slovní spojení *ideový d'ábel*, avšak v tomto ohledu byly sledovány již zmíněné výroky, kde je *ideový d'ábel* nahrazen v tomto případě poměrně podobným termínem *bestiální ideologie*. Tedy d'ábel byl nahrazen bestií. Monolitizace islámu a nadměrná míra jeho násilí je ze zmiňovaných výroků také patrná a právě tento fenomén je něčím, co se

objevuje napříč všemi zkoumanými kandidáty. Z datového korpusu je zřejmé, že se ani jeden z nich nepokusil o islámské víře referovat objektivněji než jako o celku bez odlišností a tato tendence tak byla automaticky zachována. V ojedinělém případě se podařilo najít i argumentační podobnost s Koránem, jako *zlem*, ze kterého islám pramení.

Co se týče zobecňování a stereotypizace muslimů a záměn pojmosloví, podařilo se vysledovat u osmi kandidátů devět výroků obsahující tuto charakteristiku. Kamil Běrský takto slučuje islámský radikalismus a ekonomickou migraci do jedné kategorie: „*Bojujeme proti příchodu islámských náboženských fanatiků, ekonomických migrantů*“, Lubomír Pána mluví o imigraci obecně jako „*cizorodé kultuře a agresivní islámské ideologii*“ nebo Pavel Dopita tvrdí, že: „*Nazývat nelegální vetřelce imigranty bez dokumentů je stejné jako nazývat drogového dealera nelicencovaným lékárníkem*“, čímž indikuje, že není nelegální imigrant jako nelegální imigrant.

4.7 Islám je nekompatibilní s naší společností

Další, velmi často používaný argument na poli protiimigrační rétoriky bývá, že islám je ze své podstaty neslučitelný a nekompatibilní s demokracií či s evropským právním systémem a hodnotami tak, jak je to popsáno v sedmé kategorii v teoretické části této práce. S ohledem na naše zkoumané kandidáty je potřeba zdůraznit, že ani toto téma se neobjevilo napříč celým datovým korpusem. Přesněji řečeno s touto konstrukcí v návaznosti právě na datový korpus pracovalo deset ze zkoumaných subjektů, tedy opět méně než polovina a dohromady bylo identifikováno šestnáct výroků vztahujících se k této konstrukci. Nechme v potaz otázku, zda je, či není islámská víra slučitelná s politickým a právním systémem v Evropě, protože cílem této práce není zkoumat islám či dělat o něm nějaké závěry, nicméně odborníci napříč literaturou se shodují na tom, že některé interpretace prokazatelně ukazují, že něco takového možné je (Ostránský 2016: 221). Nehledě na to se však podobné výroky o

nekompatibilitě islámu ve veřejném diskurzu běžně objevují a volební kampaň SPD v tomto ohledu nebyla výjimkou. Jako příklad mohu uvést výroky Pynelopi Valsamisové z rozhovoru pro Parlamentní listy ve kterém agituje: „*přestaňme vytvářet konflikty přitahováním ideologie neslučitelné s evropskou*“ nebo že „*islám s naším systémem nemá nic společného*“. Další kandidát, konkrétně Hynek Blaško, na svém Facebookovém profilu píše: „*Kdyby tito lidé respektovali naši kulturu, tak proti nim nikdo nic mít nebude. My jsme do určité doby byli schopni a žili jsme vedle sebe. Nebylo to nic moc, ale dalo se to snést. Nicméně spolu na jednom území zkrátka žít nemůžeme. Jejich náboženství, respektive islám, něco takového vylučuje*“. Zde je potřeba dodat, že Hynek Blaško v návaznosti na “migrační krizi” navrhuje uzavřít hranice, zrušit senát a „*vystoupit z jakéhokoliv globálního paktu*“ a další mnohá obecně velmi radikální řešení a v tomto ohledu ve srovnání s ostatními kandidáty rozhodně vybočuje v tom, jakým způsobem si představuje řešení migrační problematiky. Na svém Facebookovém profilu např. také uvádí: „*tak to abychom už tu pušku vzali do rukou a šli. Podívejte se do pražských ulic a přemýšlejte o tom zda jsme nezaspali*“.

Pokud je možné vysledovat nějaké podobnosti právě v míře radikálnosti jednotlivých kandidátů, vedle Hynka Blaška jsou to právě již zmiňovaní Josef Nos a Miroslav Křeček a jejich výroky citované v předešlých odstavcích. Tito tři kandidáti se jeví zdaleka jako nejradikálnější, avšak s tím rozdílem, že Nos a Křeček nejtvrději kritizují především islám a Blaško navrhuje ze všech nejradikálnější řešení v podobě úplné izolace České republiky, vyzbrojování občanů, změny politického systému a to včetně zrušení různých politických institucí. Další kandidát, který se vyjadřoval obdobně, je Miroslav Křeček, který na svém Facebooku tvrdí: „*Rozhodně nechceme, aby se ČR dostala do situace, která nastala od nás na západ, kde paní Merkelová, aniž by se kohokoliv ptala, pozvala statisíce islámských imigrantů, kteří se integrovat nehodlají*“. Tento výrok je velmi typický v tom, že kandidáti za SPD často svalují vinu na státy či politiky na západ od nás, samozřejmě Evropskou unii nevyjímaje. V tomto ohledu se sice kandidáti, kteří tuto argumentaci používali, vyhnuli výrokům o tzv. no-go zónách, avšak velmi často dávali najevo, že na západ od nás je situace

neudržitelná a používali tak západní Evropu jako odstrašující příklad. V ostatních atributech se výroky velmi zřetelně shodují s teoretickými východisky.

4.8 Ekonomické ohrožení

Poslední tematická kategorie je jediná, která se s teoretickou perspektivou téměř neshodovala. Nejen, že se téma ekonomického ohrožení napříč korpusem v podstatě nevyskytovalo, ale pokud se zaměříme na obsah pouze dvou nalezených výroků vztahených k ekonomickému ohrožení, neshodují se s teorií ani v tomto ohledu. Na toto téma se zaměřoval pouze kandidát František Novotný, který však netvrdí, že imigrace je ohrožení ve smyslu zvýšené konkurence na pracovním trhu, ale naopak se vyjadřuje ve smyslu toho, že někteří imigranti mohou být přínosem pro ekonomiku, nicméně jiní zase nikoliv, protože pracovat nechtějí: *„Celkem odešlo z Ukrajiny do Evropy a Ruska 6.000.000 Ukrajinců za prací, a pokud se rozhodnou zůstat, tak jsou přínosem pro místní ekonomiku. To se nedá vůbec říct o imigrantech z Afriky. Víte, mám italské příbuzné v Miláně a na pobřeží Kalábrie, takže s imigranty z Afriky mám dokonalé zkušenosti“*. Ve stejném a velmi obsáhlém statusu na svém Facebookovém profilu nadále dodává, *„že vzdělanost a pracovitost našich emigrantů byla úplně někde jinde, než je to u nepřizpůsobivých ekonomických nemakačenků, imigrantů z Afriky“*. Důvodů pro absenci této konstrukce tak, jak byla popsána v teoretické části, může být hned několik. Jako hlavní příčinu však vnímám velmi příznivé ekonomické podmínky v České republice panující během posledních několika let a v době psaní této práce. A s ohledem na druhou nejnižší míru nezaměstnanosti v Evropské unii by podobné výroky nemusely působit důvěryhodně.

Kvantifikace	My vs Oni	Řízená Invaze	Světová	Kulturní ohrožení	Kamenování	Říše zla	Nekompatibilní	Ek. hrozba	Celkem kategorií
David Ivan	2	1	1	0	1	3	1	0	6
David Redl	1	0	0	0	0	0	0	0	1
Elvíra Hahnová	1	1	0	2	1	0	0	0	4
Hynek Blaško	2	6	0	0	0	0	3	0	3
Josef Krpálek	1	1	0	1	0	0	1	0	4
Kamil Běrský	1	1	0	0	0	1	0	0	3
Karel Schmeidler	1	1	0	1	1	0	0	0	4
Bohdan Kufa	1	4	1	1	0	4	0	0	5
Luděk Kula	2	1	0	1	3	1	0	0	5
Ladislav Jakl	1	16	0	0	0	1	0	0	3
Michal Švarc	2	0	0	0	0	0	0	0	1
Miroslav Křeček	2	4	0	7	1	3	2	0	6
Petr Nimrichter	1	1	0	0	0	0	1	0	3
Josef Nos	2	3	3	0	2	6	0	0	5
Richard Novák	2	8	0	1	4	0	1	0	5
František novotný	1	1	0	0	0	0	2	2	4
Anna Pajgerová	1	1	0	1	0	0	0	0	3
Lubomír Pána	3	0	0	0	0	2	0	0	2
Petr Paul	3	9	2	2	0	1	0	0	5
Pavel Dopita	4	0	1	1	2	1	1	0	6
Pynelopi Valsamisová	1	3	0	0	1	1	3	0	5
Radek Henner	1	1	0	0	0	0	0	0	2
Radek Vraj	1	0	0	0	0	0	0	0	1
Tomáš Hauzner	1	1	0	0	0	0	1	0	3
Celkem výroků:	38	64	8	19	16	24	16	2	

Tabulka č. 1. Kvantifikace tříděných výroků.

V tabulce č. 1 tabulce najdeme sumarizované výroky vysledované v rámci kategorií z teoretické části. Z této tabulky si můžeme udělat bližší představu o tom, s

jakými tématy kandidáti pracovali a s kterými naopak nikoliv a v této tabulce lze také vysledovat četnost jednotlivých výroků vztahujících se k vytvořeným kategoriím populistických konstrukcí na poli ohrožení národa. Také je nemožné nevšimnout si několika kandidátů, u kterých se podařily vysledovat pouze výroky z jedné kategorie nebo v případě Radka Hennera ze dvou kategorií. Pokud pomineme již zmíněné kandidáty, u kterých se nepodařilo dohledat dostatečné množství dat, vyčnívá mezi zbylými zkoumanými subjekty právě David Redl, který s tématem imigrace v podstatě vůbec nepracoval a to pravděpodobně proto, že se věnoval převážně tématu zdravotnictví jako hlavní agendě svého předvolebního programu. Ačkoliv se dopustil populistické argumentace na základě dichotomie “my” versus “oni”, zůstává mezi ostatními kandidáty vyjímkou, protože jako jediný víceméně nepoužíval téma migrace nebo islámu pro účely své volební kampaně. Na Michala Švarce a Radka Vraje či Lubomíra Pánu a Radka Hennera s podobným počtem komunikovaných konstrukcí je nutno nahlížet s určitým odstupem vzhledem k tomu, že se u nich nepodařilo shromáždit dostatečně obsáhlý objem dat a tudíž kvantitativní výsledky zjištěné v této analýze nemusí mít nutně dostatečnou vypovídající hodnotu. Pokud se zaměříme na kandidáty, kteří nějakým způsobem vyčnívali v porovnání s ostatními nebo se od nich určitým způsobem odlišili, bude potřeba zmínit následující jména. V míře radikálnosti výroků se zřetelně odlišovali Josef Nos, Miroslav Křeček a Hynek Blaško. V závěrečné části bude detailněji popsáno, jakým způsobem se tyto kandidáti ve svém způsobu komunikace lišili od zbytku zkoumaných subjektů. Zde je v datovém korpusu zjevná dominance právě této komunikované konstrukce řízené invaze, která se objevila napříč korpusem v šedesáti čtyřech výročích a v tomto ohledu je tak patrné, že byla hlavním populistickým argumentem napříč zkoumanými kandidáty za stranu SPD. Z druhé strany je pak zřetelné, že téma ekonomického ohrožení národa komunikováno téměř nebylo, resp. se objevuje pouze ve dvou výročích u jednoho z kandidátů.

Závěr

Tato bakalářská práce měla za cíl vypracovat kvalitativní obsahovou analýzu předvolebních komunikátů vytvářených kandidáty za stranu Svoboda a přímá demokracie - Tomio Okamura (SPD) během kampaně do Senátu Parlamentu České republiky v roce 2018 a předložit tak čtenáři ucelený obraz o tom, jakým způsobem byla předvolební kampaň vedená a to s ohledem na populistické konstrukce na poli ohrožení národa islámem a migrací, které jednotliví kandidáti během kampaně vytvářeli. Práce byla napsána za účelem přispět do veřejné i odborné diskuze s některými novými poznatky o této předvolební kampani nebo také posloužit jako nový zdroj informací pro laickou i odbornou veřejnost. V teoretické části je stručně představena problematika současné migrace do Evropy z Blízkého východu a subsaharské Afriky a následně krátce shrnuta současná společensko-politická debata na téma populismu a islamofobie s ohledem na region Visegrádské čtyřky avšak v širším celosvětovém kontextu. V návaznosti na to jsou v další kapitole vytvořeny na základě použité literatury kategorie populistických konstrukcí, které se jeví být jako nejčastěji používané v diskurzu o islámu a migraci a na jejich základě jsou výroky z datového korpusu tříděny a kvalitativně analyzovány. Na základě výsledků této analýzy budou nyní i s ohledem na již popsané limitace zodpovězené stanovené výzkumné otázky.

Co se týče první otázky, tedy zda existuje nějaké konkrétní téma, resp. konstrukce, která byla komunikována napříč všemi zkoumanými kandidáty, můžeme z analýzy konstatovat následující: Pouze jedna z konstrukcí splňuje toto kritérium a to právě populistické dělení společnosti na “my” versus “oni”. Právě tento konstrukt se objevil u všech zkoumaných kandidátů, avšak nutné je znovu poukázat na specifickou vlastnost tohoto dělení. Tento konstrukt je totiž součástí i všech ostatních kategorií, protože i ty obsahují atribut tohoto rozdělování. Nicméně lze dále poukázat na fakt, že tato konstrukce se napříč korpusem hojně vyskytovala i v jiných kontextech, které byly příkladně popsány v kapitole 4.1. Nyní se zaměříme na výzkumnou podotázku

číslo dvě, tedy s jakou četností zkoumaní kandidáti komunikovali jednotlivá témata? Četnosti všech konstrukcí vztažené k jednotlivým kandidátům jsou zaznamenány v tabulce č. 1, ze které je možné vyčíst veškeré potřebné kvantitativní výsledky. Vedle toho bylo celkem zkoumáno sto osmdesát sedm výroků, které byly zařazovány do osmi kategorických skupin dle způsobu konstruování hrozeb na poli islámu a migrace. K výzkumné otázce číslo tři, tedy která populistická konstrukce v diskurzu dominovala a která byla naopak komunikována nejméně často, můžeme konstatovat, že vedle již zmíněné konstrukce na poli dichotomie “my” versus “oni” se jako nejčastější jevíly výroky o migraci ve smyslu řízené invaze. V tomto ohledu bylo vysledováno šedesát čtyři výroky vztažených k tomuto konstruování reality. Na druhé straně byla nejméně často komunikovaná konstrukce na poli ekonomického ohrožení národa migrací, jejíž přítomnost byla nalezena pouze ve dvou výrocích a to pouze v případě jednoho kandidáta, tedy Františka Novotného. Na poslední výzkumnou podotázku, tedy jsou-li nějací kandidáti, kteří se v obsahu komunikace výrazně odlišovali od většiny ostatních zkoumaných kandidátů, můžeme odpovědět, že jak již bylo v analytické části popsáno, nejvíce se ve svém způsobu komunikace odlišovali kandidáti Josef Nos, Miroslav Křeček a Hynek Blaško. Nos a Křeček se vyjadřovali velmi radikálně směrem k islámu a imigrantům a v tomto ohledu se tak lišili od Hynka Blaška, který dával najevo velmi radikální představy o řešení migrační problematiky. V neposlední řadě je také nasnadě zmínit Ladislava Jakla a jeho napříč datovým korpusem všudypřítomně prostupující argumentace na téma řízené invaze z “Bruselu”.

Na základě těchto zodpovězených otázek nyní můžeme přistoupit k odpovědi na hlavní výzkumnou otázku této bakalářské práce: Jaké populistické konstrukce na poli ohrožení národa migrační krizí jednotliví kandidáti nejvíce používali během předvolební kampaně do Senátu PČR? Z předchozích odpovědí je zřejmé, že v kampani vedle dichotomického dělení na “my” versus “oni” dominoval diskurz o islámu a migraci ve smyslu někým nebo něčím řízené invaze tak, jak je představeno v analytické části i s ohledem na část teoretickou. Pokud pomineme dichotomické dělení, na “my” vs “oni”, byla tato kategorie zaznamenána v šedesáti čtyřech výrocích a ve srovnání s ostatními kategoriemi tak byla konstruována nejčastěji.

Celkově si tak na základě získaných výsledků můžeme udělat určitou představu o tom, jakým způsobem byly předvolební kampaně kandidátů za SPD vedeny, avšak nutno je brát v potaz i limitace tohoto výzkumu. Ačkoliv byly měřeny i některé jeho kvantitativní prvky, probíhal výzkum převážně kvalitativně a proto může být do budoucna příležitostí pro jiné autory uchopit toto téma z jiného úhlu a prozkoumat jej tak hlouběji.

Seznam literatury a použitých zdrojů:

- Beránek, Ondřej–Ostřanský, Bronislav eds. (2016). *Stíny minaretů. Islám a muslimové jako předmět českých veřejných polemik* (Praha: Academia).
- Cesari, Jocelyne (2011). *Islamophobia” in the West: A Comparison Between Europe and America* (New York: Oxford University Press).
- Clarke, Seán (2017). German elections 2017: full results. *The Guardian*. 25.9.2017 (<https://www.theguardian.com/world/ng-interactive/2017/sep/24/german-elections-2017-latest-results-live-merkel-bundestag-afd>, 10.3.2019).
- Eurostat (2019). dostupné online: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Asylum_statistics
- Fiala, Jaroslav (2016). Teorie islámského spiknutí. In: Beránek, Ondřej–Ostřanský, Bronislav, *Stíny minaretů. Islám a muslimové jako předmět českých veřejných polemik* (Praha: Academia), s. 97–107.
- Green, Todd (2015). *The fear of Islam: an introduction to Islamophobia in the West* (Minneapolis: Fortress Press).
- Gushulak, B. D.–Weekers, J.–MacPherson, D.W. (2010). Migrants and emerging public health issues in a globalized world: threats, risks and challenges, an evidence-based framework. *Emerging Health Threats Journal* 2010 (2), s. 1–12.
- Hájek, Martin (2014). *Čtenář a stroj: Vybrané metody sociálněvědní analýzy textů* (Praha: Sociologické nakladatelství).
- Hanuš, Jiří (2016). Mediální přestřelky mezi radikály?. In: Beránek, Ondřej–Ostřanský, Bronislav, *Stíny minaretů. Islám a muslimové jako předmět českých veřejných polemik* (Praha: Academia), s. 107–116.
- Havlík, Vlastimil–Pinková, Aneta (2012). Populisté, protestní strany, outsideři? Několik poznámek ke konceptualizaci populistických politických stran. *Rexter* 2012 (2), s. 121–153.
- Kalmar, Ivan (2018a). Islamophobia, Antisemitism, and Populism: Not Only in Eastern Europe. *EEGA@Connections* 2018 (1), s. 12–18.

- Kalmar, Ivan (2018b). Islamophobia in the East of European Union: an introduction. *Patterns of Prejudice* 2018 (5), s. 389–405.
- Kalmar, Ivan (2018c). The battlefield is in Brussels: Islamophobia in the Visegrád four in its global context. *Patterns of Prejudice* 2018 (5), s. 1–14.
- Krčál, Petr–Naxera, Vladimír (2018). Populistická konstrukce národa ohroženého migrací: CAQDAS volebního diskurzu českých parlamentních voleb v roce 2017. *Sociológia* 2018 (50), s. 491–523.
- Krippendorff, Klaus (2004). *Content analysis: an introduction to its methodology* (Thousand Oaks, California: Sage).
- Kropáček, Luboš (2016). Nejistoty v diskurzu o islámu. In: Beránek, Ondřej–Ostřanský, Bronislav, *Stíny minaretů. Islám a muslimové jako předmět českých veřejných polemik* (Praha: Academia), s. 159–168.
- Kučera, Petr (2016). Islamofobie, islamismus a historická amnézie. In: Beránek, Ondřej–Ostřanský, Bronislav, *Stíny minaretů. Islám a muslimové jako předmět českých veřejných polemik* (Praha: Academia), s. 169–177.
- Mendel, Miloš (2015). *Arabské jaro: historické a kulturní pozadí událostí na Blízkém východě* (Praha: Academia).
- Mudde, Cas (2007). *Populist Radical Right Parties in Europe* (Cambridge: Cambridge University Press).
- Naxera, Vladimír–Krčál, Petr (2018). “This is a Controlled Invasion”: The Czech President Miloš Zeman’s Populist Perception of Islam and Immigration as Security Threats. *Journal of Nationalism, Memory & Language Politics* 2018 (12), s. 192–214.
- Ostřanský, Bronislav (2016). Muslim, nebo „šarí’atský kyborg“?, In: Beránek, Ondřej–Ostřanský, Bronislav, *Stíny minaretů. Islám a muslimové jako předmět českých veřejných polemik* (Praha: Academia), s. 213–225.
- Remeš, Prokop (2016). Islamismus je islám, samozřejmě. In: Beránek, Ondřej–Ostřanský, Bronislav, *Stíny minaretů. Islám a muslimové jako předmět českých veřejných polemik* (Praha: Academia), s. 233–237.
- Rosůlek, Přemysl a kol. (2017). *Sondy do studia (o) islámu v období „migrační krize“* (Praha: Dokořán).

Rosůlek, Přemysl–Zahradník, Lukáš (2017). Islamofobní diskurz v České republice a programová východiska českých politických stran v době „migrační krize“. In: Rosůlek, Přemysl , *Sondy do studia (o) islámu v období „migrační krize“* (Praha: Dokořán), s. 70–106.

Schmitt, Carl (2006). *The Nomos of the earth in the international law of the Jus Publicum Europaeum* (New York: Telos Press).

Resumé

The aim of this bachelor thesis is to elaborate qualitative content analysis of pre-voting communications created by candidates for the party Freedom and Direct Democracy - Tomio Okamura (SPD) during the campaign to the Senate of the Czech Republic in 2018 and also to present a comprehensive picture of how the election campaign was conducted with regards to populist constructions in the field of threat to the nation caused by Islam and the migration, that individual candidates created during the campaign. The thesis was written in order to contribute to public and professional discussion with some of new knowledge about this election campaign or to serve as a new source of information for both, the general and professional public.

In the theoretical part, the issue of contemporary migration from the Middle East and Sub-Saharan Africa to Europe is briefly presented and afterwards the work summarises the current social-political debate on populism and Islamophobia with a deeper insight to the Visegrad Four, nevertheless in a wider global context. Consequently, in the next chapter are created categories of populist constructions supported by theoretical background, which appear to be most often used in the discourse on Islam and migration. On the basis of these categories, statements from the data corpus are sorted and in analytical part qualitatively analyzed. In conclusions, reader can find out results of all research questions and brief summary of the thesis.

Overall, based on obtained results, we can receive a broader idea of how the election campaigns of particular candidates for SPD have been conducted, but we must also take into account all limitations of this research. Although some of its quantitative elements have been measured, the research has been largely qualitative, so it may be an opportunity for other authors to grasp the subject from a different perspective and explore it further.

Seznam grafů a tabulek:

Graf č. 1 - Počet žadatelů o azyl v zemích Evropské unie v období od roku 2006 do roku 2017 (s. 13).

Tabulka č. 1 - Kvantifikace tříděných výroků (s. 44).